ACADEMIA DE ARHITECTURA
BIBLIOTECA

arhitectura

trimestrial de arhitectură şi urbanistică
al societăţii arhitecţilor români

august

1935

2

director
arhitect florea stănculescu

abonamente :

autorităţi lei 500 anual
particulari lei 250 anual

redacţia
v. val.

administraţia
v. croitoru

Bucureşti, str. episcopiei, 2
telefon 3.57/28

ACADEMIA DE ARHITECTURA - BIBLIOTECA

melior

Arhitectura Nr. 1 s'a înfățișat publicului în ținută corectă, s'a spus chiar elegantă. Am primit frumoase cuvinte de laudă, de îndemn și urări de progres.

Direcția ar avea toate motivele să fie mulțumită dacă, n'ar exista acest „dacă", acest vierme „de mai bine" care roade și macină temelia lui „bine", oricât de mare, frumos, complect, plăcut, satisfăcător ar fi.

Melior, mai bine, este deviza artistului frământat de viziunile concepției, acest „mai bine" formează legea progresului.

Arhitectura își înfiltrează în suflet și-și adâncește pe frontispiciu ca dogmă: **Melior.**

Ca orice dogmă, ea trebuește urmărită, sgândărită, repetată până la obsesie, — până se transformă în act reflex.

Pentru revista noastră aplicarea dogmei de mai bine cere:

a). **colaborare,**
b). **tipărire,**
c). **cititori (fonduri)**

Incetul cu încetul vom căuta să fixăm firul unui program, susținuți de cititori.

Colaborarea. Arhitecții noștri au lucrări minunate, — demne să fie cunoscute și altfel decât din goana automobilului, sau din plimbarea pensionarilor cu mersul tărăgănat, cari urmăresc „ce mai case și palate frumoase s'au făcut", sau a chiriașului grăbit să nu rămână fără adăpost de Sft. Gheorghe și Sft. Dumitru.

Au nevoe arhitecții și de o clasare prin difuzarea corectă a lucrărilor lor.

Este o datorie față de cel ce le-a încredințat lucrarea, arătând în public opera lor.

Mai este pentru arhitecți și cea mai prețioasă și corectă carte de vizită.

Nu-i e permisă arhitectului reclama comercială. Necunoscându-i-se însă opera lui tipărită și comentată, ceiace e corect și demn, în ce mod se obțin lucrările?. Nu cumva prin reclama vorbită, care se încadrează pentru demnitatea profesională mai odioasă decât reclama comercială?

Tipărire. Se va da o deosebită atenție tipăririi, pe atât cât mijloacele noastre grafice ne permit. Ca factură vom căuta să progresăm îndreptând cu fiecare număr greșelile precedentului și înfățișà noui procedee.

Cititorii (fonduri). Este a treia parte, și cea mai importantă în elanul nostru spre „mai bine".

Există o circulație spirituală, un puls de viață dat de cititori ființei unei reviste. Revista se naște, trăește sau moare, după cum atmosfera în care s'a plasat, cuprinde sau nu sensibilitatea publicului și, nu arareori publicul apreciază suficient o publicație, până la plata abonamentului,— iar după încetarea apariției se întreabă mirat și cu regret: *„oare de ce nu mai apare, păcat că era foarte bună".*

Noi nu putem să redăm decât căldura ce ne-o procură fondurile cu care suntem susținuți. Nici nu contăm, nici nu avem și nici nu vrem alt fond mai valoros, decât cel natural, al susținerii cititorilor noștri.

Astfel noi prezentăm Nr. 2 din Arhitectura, tinzând mereu spre „mai bine". **arhitectura**

evoluția orașelor grădini

In evoluția orașelor vechi — luând ca bază în studiul nostru, orașele mari din Europa — constatăm că ele s'au format sub un dublu semn: *al nesiguranței și al nestatorniciei.*

Istoricul constată astfel că în evoluția lor, această stare este datorită faptului că realizatorii acestor orașe — la început un nucleu de câteva familii — erau pradă a numeroși inamici. Astfel se dovedește pentru ce acest prim sâmbure urban avea la începutul formărei lui, forme strânse, oferind pe un perimetru, foarte restrâns, un număr cât mai mare de locuitori. La aceasta a contribuit în egală măsură, atât climatul care a impus străzi mici — strâmte — cât și lipsa mijloacelor de locomoție.

In zilele noastre însă condițiunile în cari se organizează apărarea orașelor, au evoluat, nu mai sunt aceleași pe cari strămoșii noștri le aveau la îndemână.

Astăzi, nu este nimic mai vulnerabil, decât un oraș în genul unei fortărețe. Desigur că într'un astfel de oraș — fortăreață — ne putem mai ușor opune invaziei inamicului, dar față de armele actuale de luptă — notăm în special gazele toxice și microbiene — locuitorii lui se vor găsi în fața unei catastrofe neînlăturabile.

Prima condiție ce se pune în amenajarea orașelor de viitor este problema spațiilor și căilor de comunicație cari să permită evacuarea orașului dela un capăt la celălalt în cel mai scurt timp, fără ambuscări sau congestionări de circulație.

In principiu nu se poate concepe un oraș modern, lipsit de o rețea de artere mari, largi, pentru o circulație de mare iuțeală — adevărate autostrăzi — atât prin particularitatea traseului cât și prin elementele din cari sunt construite.

Orașele grădini îndeplinesc în cea mai mare măsură condițiunile determinate de nouile principii în legătură cu apărarea orașelor, desvoltarea lor cât și normele determinate de higiena socială.

In orașul grădină cetățeanul nu mai este condamnat să viețuiască înconjurat de miasme, de sgomot, fum și praf. Este știut de altfel că nici un organism uman nu poate rezista îndelung vieții apocaliptice din orașele moderne fără o adaptare care se face în dauna perfecționării rasei umane.

Precursorii orașelor grădini sunt Englezii. Ei sunt primii cari au înțeles să tragă tot folosul de la natură prin faptul că au știut să o admire, inspirându-se din noțiunile de ordine și armonie proprii naturii.

Inainte de a arunca o privire asupra desvoltării acestor orașe în țările din lumea veche și nouă, vom încerca să arătăm cari sunt avantagiile pe cari ni le oferă orașul grădină. Aceasta în speranța că vom contribui la popularizarea orașului grădină, facilitând astfel o mai curândă înfăptuire a lui și în țara noastră.

In orașul grădină totul trebue să contribue la întreținerea locuitorilor într'o stare de sănătate fizică și morală cât mai perfectă.

Spațiile vaste între locuințe, dă putință locuitorilor să se bucure de binefacerile vieții în aer liber. Aceste spații nu sunt altceva decât vaste grădini împrejurul locuințelor cari rămân toată ziua scăldate în soare.

Centrele industriale — în orașele grădini — sunt plasate în direcția vânturilor dominante, fiind scoase complect din zona de protecție a acestora. Vorbind de centrele industriale, găsim firesc să amintim că orașele grădini sunt realizări ce se datoresc în cea mai mare parte — aproape în toate țările — clasei muncitoare. Nimic mai just decât ca această clasă să fie cea dintâi care să se bucure de toate binefacerile orașului grădină, cu atât mai mult, cu cât ea reprezintă forța creiatoare a tuturor bogățiilor.

Orașul grădină va avea cât mai multe terenuri de joc și sport. Alei și străzi largi, umbra unei locuințe să nu stânjenească cu nimic pe cea de alături, să nu-i fure nici lumina, nici soarele.

Va rezulta de aci — din condițiunile acestea de viață — atmosfera morală necesară păcii sociale și armoniei intime care trebue să domnească între oameni.

Iată în câteva cuvinte, avant-normele de cari s'au călăuzit autorii orașelor grădină.

Să începem cu ANGLIA, patria lor.

Aci orașele grădină au devenit o necesitate, grație lui WILLIAM MORIS. Ele au luat o atât de mare desvoltare, încât necesită un studiu special, pe care-l vom face într'un articol viitor.

In GERMANIA se manifestă o tendință cu totul interesantă. Aci orașele grădini nu sunt decât sateliții orașelor mari. De remarcat orașul VELTEN, lângă Berlin, unic în genul său. A fost construit în 1910 după formula orașului grădină. Față de avântul pe care l'a luat s'a prevăzut în jurul său zona de 4000 ha. destinată cartierelor de reședință și centrului industrial în plin mers.

La LUBEK — tot în Germania — oraș amenajat după un plan foarte ingenios, centrul industrial se găsește izolat de zona locuințelor. Are astăzi peste 50.000 locuitori.

Printre orașele grădini, afară de acelea ale lui KRUPP, și ale altor mari intreprinderi din bazinul R i n u l u i (dealtfel foarte cunoscute) semnalăm GUSTAVSBURG, unul din cele mai artistice orașe, amenajate în genul acesta în Germania, încă înainte de război de Maschinenfabrick din Ausburg.

Nu trebuiesc uitate realizările foarte interesante în domeniul acesta ale arhitectului HOGEN. Deasemeni să nu uităm că în fiecare oraș, cartiere intregi sunt amenajate în grădini municipale unde instalațiile cele mai confortabile nu înlătură cu nimic pitorescul care a stat la temelia concepției creatorului.

In BELGIA, cine nu a auzit oare de pitorescul și plin de farmec oraș al minelor din CAMPINE, realizat de marele artist, arhitectul BLOMME.

Cei cari au avut ocazia să admire la Expoziția de Arte Decorative din Paris, realizările urbaniștilor belgieni în materie de orașe grădină, și-au dat seama ce importanță dau belgienii acestor orașe.

In OLANDA, cu toată lipsa de adevărate orașe-grădini, semnalăm totuși orașul amenajat pentru lucrători, de către Societatea de construcțiuni navale din HEYPLATT, lângă Rotterdam, precum și pe cel al fraților STORK la HENGELO, fără să uităm orașul creiat de Van MARKEN, lângă DELFT acum o jumătate de secol.

In SUEDIA, novator în această direcție a fost chiar orașul capitală STOCKHOLM, care poseda 12.000 ha. zonificate, cea mai mare parte în afara perimetrului său.

ENSKEDE este un cartier pendinte de oraș, care a fost construit în 1909 în genul orașului grădină. Ești fermecat — vizitându-l — de sumedenia de culori a vilelor din lemn, solid construite, din care se desprinde o armonie remarcabilă.

NORVEGIA și DANEMARCA sunt deasemeni cunoscute în privința aceasta, ca țări cari încurajează mult această tendință de desvoltare a orașelor grădini.

In FRANȚA, orașele grădini au luat o desvoltare foarte mare. Printre precursorii în această direcție găsim pe un mare artist Victor PROUVE și Frantz JOURDAIN, arhitect de mare valoare. Amintim pe Adolphe DERVAUX, realisatorul orașului grădină FOULON, Henri SAUVAGE, arhitect de concepții noui, A. LURCAT, Tony SOCARD și alții.

Mai amintim în Franța orașele grădini de la SURENNES, opera lui MAISTRASSE, din Drancy și Dugny, opera lui BASSOMPIERRE de RUTTE, orașul grădină Stains al lui GONNOT și ALBENQUE, orașul grădină Bréguet, construit de uzinele Bréguet la VILLACOUBLAY, opera lui A. GRANET, orașul grădină Lilas al lui PELLTIER și FESSEIRE. Iar în împrejurimile Parisului, nu trebue să uităm orașele grădini — încă în construcție — dela BOULOGNE PRE, SAINT GERVAIS, VANVES, CHAMPIGNY, LA MALABRY, VITRY sur SEINE, etc..., fără să mai pomenim și de alte multe asemenea realizări în restul Franței, ca acelea din departamentul Aisne.

Iată în câte-va cuvinte o dare de seamă asupra desvoltării și evoluției orașului grădină în principalele țări din Europa.

In lumea nouă, în America de sud de pildă, remarcăm o tendință de încurajare și creiare de orașe și colonii noi, nu numai sub forma orașelor grădină, ci și de orașe ferme.

Exemplul cel mai viu îl avem în PERU: Haciendas model ridicat în mijlocul câmpului cu instalațiuni de higienă socială și educație asemnătoare orașelor celor mai bine înzestrate.

In școlile din Chiclin, profesorii învață pe copii prin mijlocirea albumelor ingenios ilustrate, arta vechilor Incas, motive decorative din tradițiile țării, după cari s'au inspirat astăzi artiștii lor, în înfrumusețarea locuințelor moderne. Cu acest prilej amintim orașul gigantic, opera lui Pedro PAULET, proectat în mijlocul pădurilor Amazonului.

Semnalăm în acelaș timp, noul cartier amenajat în oraș grădină pe terenurile Univesității din COLOMBIA BRITANICĂ la POINT GREY. Tot în Colombia, la Caldas, guvernul a aprobat acum 3 ani amenajarea micului orășel, PUERTO dela DORADA în oraș grădină, model la ale cărui planuri am avut onoarea să contribui împreună cu amicul și camaradul meu Manuel SANCHEZ, tânăr arhitect diplomat al școalei speciale de arhitectură din Paris.

Inainte de a părăsi acest stat al Colombiei, nu vom uita încântătorul oraș DOLBEAU pe fluviul Mistossibi, construit de Asociația proprietarilor fabricelor de hârtie din împrejurimi.

In CANADA vom vedea în curând luând naștere orașe grădini de forma hexagonală preconizate de fondatorul Institutului de planuri de orașe Nonlan CAUCHON.

Și să nu ne mire faptul dacă într'o zi în aceste ținuturi vom avea ocazie să vedem în acest domeniu lucruri, cum numai americanii își pot îngădui să realizeze.

Adică: studii de amenajare a viitoarelor orașe bazate pe principii ultra sociale, de un curaj și îndrăzneală de neînchipuit.

Aceasta nu însemnează că, celelalte state s'au lăsat mai prejos decât cele citate până acum.

Rustic în felul său, — orașul grădină ROYCROFTERS — a devenit un centru artistic incomparabil.

Orașe ca PABLOS VERDES, SANTA BARBARA din California sunt compuse exclusiv din locuințe familiare, mari și mici, toate fiind supuse înainte de construcție cenzurei unui juriu de artă. (Când vom putea vorbi și la noi de un adevărat juriu de artă?).

PABLOS VERDES cu o suprafață de 7000 h. este opera lui OLMSTEAD peisajist și CHESNEY arhitect diplomat de Școala de Beaux Arts din Paris.

Orașul Veneția... (în Florida însă) un oraș grădină

de aproape 2000 ha. creiat de Sindicatul mecanicilor de drum de fier, înconjurat de o centură agricolă împărțită în ferme de 2 până la 4 ha.

Iată-ne acum la porțile New-York-ului, unde în plină activitate de creație găsim orașul grădină HACKENSAK MEADOWS cu un număr de 700.000 locuințe individuale, construite astfel, încât poți intra din garaj direct în salon.

Printre orașele de mai puțină importanță construite pe principiul orașului grădină remarcăm; FOREST HILL lângă New-York, COUNTRY-CLUB în KANSAS CITY; orașele grădini cu mari cartiere industriale ca: BILLERICA, opera lui Arthur COMEY și WARREN MANNING, orașul KOHLER în Wisconsin, KINGSPORT în TENNESSEE edificat de Mackensie și Atterbury.

Pentru încheere menționăm grupul de orașe grădini, opera lui John NOLEN, amenajate pentru lucrătorii țesătoriilor din Valea Fericită din Tennessee.

In România, în ultimul timp se constată realizări vagi în acest domeniu, adică în amenajarea urbană spre orașul grădină. Dar și aceste câteva puține realizări — de altfel totdeauna localizate — sunt departe de a se fi desbărat de toate păcatele vechilor concepții.

Spiritul nou n'a putut să triumfe deplin.

In mai toate orașele noastre cu tendință de extindere, găsim nouile cartiere afectate ca reședință a claselor muncitoare, repartizate și trasate după vechile principii.

In BUCUREȘTI, — exemplu edificator, — pentru a da terenului un venit cât mai ridicat, se preferă cu o furie nestăpânită și de particulari și de oficialitate, construirea de case bloc fără nici o dispoziție, fără nici o ordine, fără nici o armonie cu ansamblul înconjurător.

Se spune că noul regulament al planului de sistematizare — unic în felul lui — va pune o stavilă acestei anomalii și o va reglementa sever.

Trebue totuși să recunoaștem că sunt justificate într'o oarecare măsură aceste construcții; concentrează pe o suprafață cât mai mică maximum de locuințe. Inmulțind numărnl apartamentelor, vom avea chirii mai moderate, ceeace în timpul crizei pe care o străbatem, constitue un avantaj. Dar față de acest singur avantaj, câte desavantaje nu avem. Căci cu tot confortul așa zis „modern" care nu poate suplini lipsa de spațiu, de aer, lumină, soare, verdeață, casa bloc ne oferă în schimb sgomot, miasme, fum, praf, etc. Să mai adăogăm circulația insuficientă și fără posibilitate de evacuare rapidă care constitue un adevărat pericol pentru viața locatarului, a fi de prisos.

Imobilul bloc trebue — după cum s'a reglementat în Statele Unite — construit exclusiv pentru satisfacerea nevoilor comerciale ale fiecărui oraș,

Să nu se permită deci construirea lor decât în așa numitele cartiere comerciale sau de afaceri și să servească numai de birouri, ateliere, magazine, etc.

Iată un lucru la care edilii noștri nu s'au gândit la vreme sau și mai grav, nu s'au gândit — ca de obicei — deloc.

In sfârșit, atât în vechea noastră Europă cât și în Statele Unite, unde entuziasmul și geniul creator se contopesc cu dorința de câștig și pasiunea de afaceri, fiecare la rândul său cată să-și scuture de pe umerii săi haina, obiceiurile și tradițiile defectuoase.

Se constată în toată lumea — după cum nădăjduim că am reușit să arătăm — că și în acest domeniu — al urbanisticei — se operează o transformare decisivă, o veritabilă renaștere. In concluzie socotesc nimerit ca înainte de a face un pas în domeniul inovator al urbanisticei să gândim serios la ceeace avem de făcut căci în fața rezultatelor minunate ce ne stau pildă ochilor, nu ni se vor putea lesne ierta greșelile.

Aceasta să ne fie învățătura.

ing. urbanist **ioan i. enescu**

Vânzător de semințe în târgul dela Orhei

BIBLIOTECA

teorii și realități

capitala și construcțiile

Când omul cercetează realitățile spre a cunoaște fie legătura precisă între cauză și efecte, fie raporturile de măsură, face știință. Când însă face numai simple presupuneri, adeseori ajunge să bată câmpii și să încurce lumea.

Economia, finanțele și sociologia n'au ajuns până acum la nici un fel de precisiune și disciplină științifică și de aceia în domeniul cunoștințelor economice, financiare și sociologice intră cine vrea, spune ce vrea și încurcă cât poate rosturile și viața oamenilor de treabă. Fiindcă adesea economiștii, sociologii și financiarii n'au altă treabă mai serioasă de făcut.

După marele economist Malthus, omenirea trebuia să fi dat de mult *„ortul popii"*, fiindcă oamenii înmulțindu-se în progresie geometrică iar producția în progresie aritmetică, lumea trebuia să moară de foame. Realitățile au făcut însă farsă lui Malthus, aranjând lucrurile tocmai pe dos, așa încât azi, după cum spun alți economiști, lumea moare de prea mult belșug.

Economiștii noștri au adus-o așa de bine încât într'o țară bogată să trăiască — adică să moară — un popor în mizerie.

Sociologii — tot ai noștri — maimuțărind pe alții streini, preziceau deșertarea satelor în orașe. Exodul populației rurale la orașe lua pentru sociologii noștri proporții catastrofale. Teoriile lor au amețit lumea un timp, apoi lumea serioasă și-a văzut de treabă iar orașele și satele și-au văzut și ele de rostul lor mărindu-se și desvoltându-se treptat cu creșterea numărului populației (excedentul de nașteri). Atracția către viața orășenească și-a găsit repede corectivul, stabilindu-se echilibrul primejduit de imaginația fecundă a sociologilor.

Capitala noastră, Bucureștii, n'a crescut așa de înspăimântător, cum credeau cei ce îi atribuiau încă de acum zece ani o populație de peste un milion. Are azi mai puțin de 700.000 suflete. Capitala noastră se transformă însă într'un ritm atât de vertiginos, încât răstoarnă complect toate principiile pe cari — de bine de rău — economiștii și financiarii reușiseră să-și sprijine șubreda lor știință. Activitatea constructivă nu poate fi decât o consecință a belșugului, prosperității și siguranței, spuneau cei cu teoria chibritului economic. Iată însă că activitatea constructivă în București este mai intensă tocmai în această perioadă de mizerie, sărăcie și nesiguranță.

Caraghioșii conducători ai destinelor noastre economice și financiare, au încurcat lucrurile așa fel, că nimeni să nu le mai descurce. Au făcut tot ce au putut ca să oprească avântul construcțiilor în țară și în special în capitală. Insă n'au reușit. Și n'au reușit fiindcă toate măsurile lor nesocotite dintr'un domeniu se cereau împiedicate sau reparate de legile naturale ale echilibrului în alt domeniu.

Stupiditatea dirijării capitalurilor, *„imobilizate în clădiri"* spre alte domenii de activitate (agricultura) a fost repetată de toți constipații noștri economici și financiari. Ca și cum capitalurile pot fi dirijate cu bățul sau cu ordonanțele oficialității spre domenii care nu le oferă nici o siguranță, nici o rentabilitate. Spre a se sprijini aceasta aberație s'a suprimat și avantagiile legii încurajării construcțiilor. Dar a fost zadarnic.

Intr'o epocă de nestabilitate monetară, de dezechilibru și haos în gospodăria și finanțele statului, județelor și comunelor, de nesiguranță, de prăpastie

tot mai adâncă între preţurile produselor agricole şi cele orăşeneşti, de mizerie reală la sate şi de lux aparent la oraşe, unde ar fi voit economiştii şi financiarii noştri să-şi plaseze lumea rezervele, economiile şi disponibilităţile de numerar? In băncile falite sau concordatare?. In împrumuturile statului risipitor, schimbător şi care nu-şi respectă obligaţiile?. In agricultura ruinată de demagogie, în industria pe care unii politiciani o vor socializată sau în comerţul omorât de piedicile organelor administrative?

Iată de ce se fac învestiţii în construcţii şi în special în Capitală. O capitală prezintă mai multă siguranţă, chiar în haosul şi prăpădul pe care — conştient sau inconştient — îl întreţin şi-l pregătesc acestui popor, conducătorii săi politici.

Cum se construeşte?

Se construeşte în acord cu vremea. In haosul şi nesiguranţa de azi cu falimentul teoriilor sociale, cu surprizele din bursa de valori morale şi materiale, cu frământările sociale provocate de nedreptăţi, dar mai ales de demagogie, omul caută lumina, strada, lumea. Nu voeşte să fie surprins de nimic. Casele de altă dată cu grădini, cu ferestrele, deschiderile şi curţile spre interior, unde locatarii îşi petreceau, în linişte, viaţa, având siguranţa zilei de mâine, au făcut loc caselor cu toate deschiderile şi cu toată vederea spre stradă, spre lume. Atât de mare este nevoia de vedere spre stradă încât ferestrele se pun în lărgime. Un cât mai mare front de vedere, de lumină, cu un cât mai mic risc de surprize.

In preajma dezastrului, sau cu acest presentiment în suflet, oamenii se apropie unii de alţii, se grupează laolaltă, spre a nu rămâne izolaţi în faţa necunoscutului. Casele nu mai sunt azi familiale, ci sociale. Construim case bloc de apartamente, pentru câte 10-20, 50-100 de familii. Şi e explicabil ca toată această tendinţă de concentrare socială, de solidarism în faţa necunoscutului, ale cărui surprize ni le prepară guvernanţii, să se resimtă mai mult în capitala ţării.

Aci se poate mai curând lua cunoştinţă de aceste surprize şi tot aci se pot lua orice măsuri, în primul rând de salvare individuală, colectivă şi naţională.

Viaţa sgomotoasă, uneori uşoară, alteori nespus de grea a oraşelor, atrage mai puţin lumea satelor. Din sate nu vin la oraşe decât oamenii cu orizonturi mai largi, ori aventurierii cari îşi încearcă norocul la bursa de afaceri comerciale sau la bursa de afaceri politice. După ce a dat lovitura rămân la oraş, pentru a-şi conserva blazonul sau rangul câştigat în erarhia vieţii economice sau a celei politice.

De pe balcoanele şi terasele nouilor case scrutează orizontul, spre a nu-i scăpa nici o mişcare nici un fapt nou, nici o conjunctură favorabilă scopurilor sale. De aceia acoperişurile caselor, cari împiedicau vederea au fost suprimate şi înlocuite cu terase.

Arhitectura se adaptează deci cerinţelor de viaţă ale timpului, ţine seamă de realităţi, bune sau rele, plăcute sau neplăcute. Nu se lasă impresionată de teorii economice, financiare sau sociale, lăsându-le pe seama celor ce n'au altă treabă mai serioasă de făcut.

Iar în ce priveşte Capitala şi construcţiile sale, ne putem consola cu constatarea că, în vreme ce în domeniul vieţii politice şi al gospodăriei publice nimic nu se schimbă, de la un regim la altul, în cel al activităţii constructive asistăm la schimbări şi transformări, de la o zi la alta. Capitala noastră se transformă, căpătând o înfăţişare nouă fără voia şi fără sprijinul celor ce se pricep numai să încurce lucrurile.

E o consolare şi poate o speranţă că până la urmă, legile firesti cari conduc viaţa oamenilor, vor reuşi să înlăture greşelile incapabililor cu pretenţii de conducători, restabilind echilibrul în toate domeniile de viaţă socială.

arhitect **i. d. enescu**

Crucea de pe valea Argeşului în drum spre Crevedia

ACADEMIA DE ARHITECTURA BIBLIOTECA

actualităţi

☆
☆ ☆

Luna Bucureştilor s'a sfârşit cu apoteoza serbării restauraţiei, cu desvelirea statuei lui Spiru Haret şi cu inaugurarea parcului dela Cotroceni. Pentru fundalul acestor frumoase spectacole, arhitecţii noştri oficiali au servit cu osebită hărnicie imaginaţia şi munca lor.

La serbarea restauraţiei: tribune şi ruguri în faţa cărora pontifii au rostit incantaţii wotaniene de recentă inspiraţie Wagneriană; la desvelirea statuei lui Spiru Haret: un soclu de arhitectură clasică pe care răposatul mare cărturar imortalizat în marmoră se chinueşte rezemându-şi spatele pe un vraf de cărţi şi un glob terestru în miniatură, iar la inaugurarea parcului dela Cotroceni — vechea grădină Botanică — un frumos pavilion de restaurant aşezat într'o minunată priveliştе şi înconjurat pe toate părţile cu iarbă, flori şi pomi bătrâni. Este atât de frumoasă această ultimă realizare într'un cadru de sănătoasă reculegere, încât am sacrifica jumătate din intenţiile urbanistice ale Consiliilor Comunale în viitor, pentru repetarea ei — măcar în parte — în orişicare punct al oraşului se va crede de cuviinţă.

Dar serbările au trecut şi noi rămânem cu praful, străzile desfundate şi petecite, trotuarele strâmbe şi practicabile numai în intenţia edililor şi cu întrebarea: când vom putea oare să ne plimbăm în oraşul nostru fără a blestema la fiecare pas bârna din ochiul urbaniştilor, cari nu văd decât oraşul de peste 100 de ani, dar nu acela din zilele noastre?...

r. u.

☆
☆ ☆

Cu intenţia lăudabilă de a încuraja şi desvolta o industrie naţională, guvernanţii printre alte măsuri de protecţie, au instituit şi un regim vamal, aproape prohibitiv pentru produsele streine, ferind astfel de orice risc şi de orice concurenţă produsele industriei indigene.

N'am fi avut nimic de zis dacă pentru câţiva ani, necesari organizării unei industrii naţionale, am fi suportat sacrificiul unor preţuri mai mari. Din nenorocire însă, industria noastră, protejată de tariful vamal, a socotit că are monopolul specularii consumatorului român — pe vecie.

Industria hârtiei şi-a serbat jubileul de 50 ani. Nu s'a gândit însă că după 50 ani de protecţie, adică după o jumătate de veac de răgaz şi beneficii frumoase, care i-ar fi permis să se organizeze, aşa încât să facă faţă oricărei concurenţe streine, — are datoria faţă de consumatorii săi, adică de neamul românesc, să reducă preţul hârtiei.

Industria cimentului, care ne interesează mai de aproape pe noi arhitecţii, se găseşte în aceiaşi

situaţie. In loc de 12—15 mii lei vagonul de ciment, consumatorul îl plăteşte cu 20—25 mii lei,—fiind că aşa voeşte cartelul cimentului şi acei cari direct sau indirect îl sprijină.

Sunt 11 fabrici de ciment în ţară, cu o putere de producţie de 600.000 tone anual, dar care n'a atins decât maximum 300.000 tone.

Toate aceste fabrici întrebuinţează un personal, funcţionari şi lucrători de 1650 persoane, pe când industriile de construcţii cari folosesc cimentul, ocupă circa 300.000 de braţe de tot felul. Dacă cimentul n'ar fi aşa de scump activitatea constructivă ar fi mult mai mare, iar posibilităţile de lucru şi deci de câştig, s'ar putea desvolta până la folosirea unui număr dublu de braţe.

România consumă numai 19 Kgr. ciment pe cap de locuitor pe când Statele Unite consumă 256 Kgr., Danemarca 70 Kgr., Anglia 96 Kgr., Elveţia 123 Kgr., Franţa 118 Kgr., Yugoslavia 31 Kgr., Grecia 33 Kgr.

Dacă la cartelul cimentului adăogăm cartelul ferului, al geamurilor, al uleiurilor, etc., cu preţurile de jaf, ne putem da seama uşor că preţul unei construcţii este, în medie, cu cel puţin 30% mai ridicat. Ceiace face ca industria şi activitatea construcţiilor să nu se poată desvolta, chiriile să nu se poată reduce, lucrările publice să nu se poată efectua, etc. Şi toate acestea pentru a nu strica socotelile câtorva zeci de profitori fără obraz

In ţările cu opinie publică mai conştientă astfel de situaţii nu pot exista. Numai în ţări înapoiate, fără opinie publică, deci fără putinţă de reacţiune, jaful organizat, tolerat sau chiar încurajat de oficialitate este posibil.

Ceiace se petrece la noi cu cartelul zahărului, aliment de primă necesitate, este mai mult decât scandalos. Statul îşi împarte beneficii nepermise, pe spinarea consumatorilor, cu conducătorii cartelului. Statul ia 14 lei taxe la Kgr. de zahăr, cartelul ia 8—10 lei; ceia ce face 22—24 lei la un cost de producţie de circa 10 lei. Şi ceiace face ca, consumaţia de zahăr pe cap de locuitor la noi să fie de 6 Kgr., pe când în Statele Unite este de 51 Kgr., în Danemarca de 48 Kgr., în Elveţia de 34, în Germania de 24, în Franţa de 21 Kgr.

O parte din fabricele noastre de zahăr stau închise, primind numai cota respectivă de beneficiu de la cartel.

Cine să sfătuească pe stat şi să facă să înţeleagă pe fabricanţi, că e mai bine să reduci preţul pentru a desvolta consumaţia? Ar câştiga toată lumea, şi stat, şi cartel, şi producătorii de sfeclă, şi consumatorii. Cei cari câştigă însă destul azi, fără bătae de cap n'au interes să-şi complice viaţa; iar statul— aşa cum e condus — nici nu se pricepe, nici nu vrea să-şi bată capul, dacă-l are şi când să întâmplă să-l aibă. De opinia publică ce să mai spunem: nu e sensibilă decât pentru demagogii şi şarlatanii politici.

Aşa că ne mărginim şi noi să facem constatări, fără a propune soluţii. Ar fi şi inutil.

i. d. e.

ACADEMIA DE ARHITECTURA BIBLIOTECA

săptămâna arhitecturii

Ne găsim în plină zodie a sărbătoririlor și comemorările de tot felul. Cunoaștem de câtva timp o adevărată cascadă a „zilelor", „săptămânilor", „lunilor" savant (!) puse la cale și nu mai puțin savant (!) străbătute de firul roșu al priceperii (!) și bunului simț artistic (!) propriu organizatorilor lor.

„Săptămâna laptelui", „cărții", „mamei", „copilului" etc. și acum în urmă o „Lună a Bucureștilor" sfârșită pentru a da pas altei „Luni", a „Brăilei", ne-au oferit ochilor, priveliștea unui nemaipomenit desmăț afișajo-publicistic.

Tipografiilor și litografiilor — „a lor noștri" bine înțeles — le-a fost dat să cunoască din nou zilele bune din timpul de pomină al lesnei îmbogățiri de imediat după războiu.

Dar nu numai tipografiilor. Ci și serviciilor de afișaj ad-hoc constituite și pe deasupra „talentaților" zugrăvitori de chipuri „sugestive".

Cine nu își aduce aminte de afiptul săritor în ochi din timpul „săptămânii laptelui", înfățișând o ceată de „țânci" purtând voinicește o pancartă mult prea mare pentru puterile lor — arta nu cunoaște doară legile proporțiilor — pe care se tolănea stângaciu scris — de nu știu cine — strigătul de totdeauna al copiilor: VLEM LAPTE !..

Și câți dintre noi nu au fost isbiți de contrastul sfâșietor dintre desenul viu colorat, înfățișând o mamă de o rară robustime, ținând în brațe un prunc grăsuț *„pepene"* și coloanele de copii *„umbre"* ce au manifestat în cadența îndemnătoare a fanfarelor în ziua sorocită sărbătoririi mamei și copilului.

Cât lapte împărțitu-s'a gratuit copiilor jinduiți după lapte în timpul „săptămânii laptelui", și câți dintre copiii hărăziți morții înainte de vreme, au fost trimiși să facă țăndări cu cristalul țipătului lor înveselitor, tăcerea stăpână la poalele și pe culmile munților prinși în strângerea verdelui nepieritor al brazilor ?..

Câți ?..

Și pentru că alunecărăm pe panta primejdioasă a nu mai puțin primejdioaselor întrebări, fie-ne îngăduit să cerem a ni se spune, ce s'a făcut pentru legiunea nesfârșită a mamelor cu sânii văduvi de sfințita hrană a pruncilor, cu lumina ochilor scăldată 'n lacrămi, în afara sgomotului și a reclamei care a precedat și însoțit pe tot întinsul celor șapte zile „săptămâna mamei"?

Gânditu-s'a cineva — unul măcar — din ceata organizatorilor de sărbătorești „zile", „săptămâni" și „luni" că isvorul sănătății unui neam pentru a căreia promovare — vorba vine — se duce atâta bunătate de bănet pe Apa Sâmbetii, este — înaintea hranei chiar — locuința confortabilă și higienică, nu adăposturile barbare cari împânzesc mahalalele orașelor noastre?

Știu savanții atoatecunoscători că strada curat întreținută și străjuită de pomi, este — alături de locuința scăldată în soare — dușmanul cel mai de temut al tuberculozei care ne seceră copiii și vrăstnicii?

Și dacă știu, și mai ales dacă s'au întrebat docții diriguitori ai trebilor publice, făcut-au ceva pentru locuința liber-profesionistului, funcționarului, comerciantului, meșteșugarului și muncitorului sărman ?....

Cum ?....

O „Lună a Bucureștilor" cu maidanele grăbit mascate de panouri gemând sub greutatea afiptelor multiculore și reconstituirea unui fragment din „Bucureștii

de altădată" poate marca trezirea edililor noştri la realitate, la realitatea crudă care ne strigă în faţă că suntem oraşul cu cele mai multe cocioabe şi cei mai mulţi ofticoşi?..

Eu refuz să cred lucrul acesta.

Sgomotul ce s'a făcut şi se face încă în jurul „Zilelor", „Săptămânilor" şi „Lunilor" ce ne-au căzut potop pe cap, ca şi campaniile de presă osanalizând „marile realizări urbanistice şi arhitectonice" (!) din ultima vreme, au avut de scop să ridice pe culmile ocupate de marii gospodari şi deschizători de oraşe, toată liota mărunţilor însetoşaţi de glorie.

Aceasta a reuşit să ne demonstreze „zilele", „săptămânile", „lunile" şi ditirambele presei de mare şi mic tiraj. Dar a mai reuşit ceva.

A reuşit să suscite interesul marelui public pentru problemele de urbanism şi arhitectură. Desigur că acest rezultat nu a fost scontat de cei cari au pus şi pun la cale lăudarea operelor lor urbanistice. Este doar lesne de înţeles că se lucrează mai *„liber"* şi mai fără răspundere în ţara în care cetăţenii ignorează „înaltele" probleme de gospodărire a oraşelor.

„Arhitectura" a apărut cu scopul de a cultiva gustul marelui public pentru problemele care au ajuns azi obiectul întrecerii în a se lăuda opera „celui de eri" sau opera „celui de azi".

Mai mult decât atât.

Revista noastră şi-a propus să organizeze o săptămână a arhitecturii. O săptămână care nu va fi precedată de afipte săritoare în ochi şi nici de tobe şi surle. O săptămână care va fi liniştit pusă la cale şi care va înfăţişa pe deoparte realizările datorite arhitecţilor, iar pe dealtă parte, va avea să atace în plin problema locuinţei omeneşti şi a oraşului grădină.

Va fi săptămâna celor cari, zidind veacuri întregi, au lăsat altora dreptul de a vorbi. Dar va fi şi săptămâna în care ziditorii vor avea să spună cât de puţin au făcut cei ce au vorbit numai, cât de mult au a face cetăţenii laolaltă cu arhitecţii cari s'au hotărât să părăsească biblioteca şi biroul de lucru pentru realizarea pe teren a unui larg program de occidentalizare a ţării noastre.

Aceasta tinde să fie săptămâna arhitecturii pe care ne străduim să o organizăm.

v. val

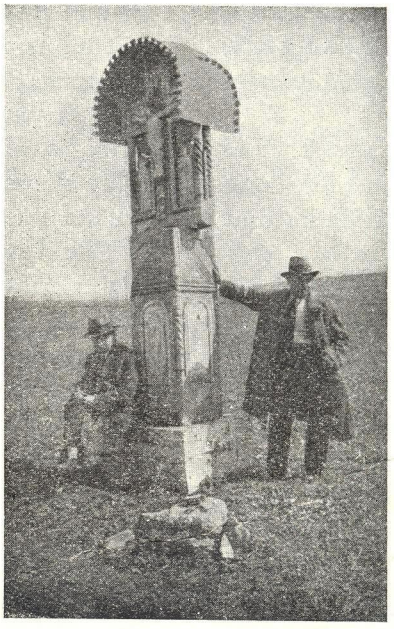

Troiţă pe drumurile basarabene

ACADEMIA DE ARHITECTURA BIBLIOTECA

câteva precizări privind profesiunea de arhitect

Fără a intra în istoria arhitecturii, din a cărei oricât de uşoară cercetare s'ar putea lesne vedea rolul pe care l'au jucat arhitecţii în decursul veacurilor, statornicind măreţe opere de artă, este bine stabilit în prezent că arhitectul nu exercită o profesie cu caracter comercial, ci întocmai medicului, avocatului, etc. exercită o profesie liberă, retribuită prin onorariul pe care clienţii îl acordă pentru serviciile prestate.

Spre deosebire de celalalte profesiuni libere arhitectul depinde şi suportă în mare măsură influenţa clientului, concretizând în opera sa de artă prin o judicioasă alegere a materialelor şi o armonie a volumelor în spaţiu, gradul de cultură al epocei.

Arhitectura à înflorit la popoarele cu o cultură aleasă, în epocile când oamenii erau călăuziţi de idei bine definite, fie ele politice, fie religioase, prin întrebuinţarea ca mijloc de afirmare a gradului de civilizaţie şi sensibilitate propriu poporului respectiv, monumentul.

Că arhitecturii îi trebue stabilitate şi continuitate din chiar momentul în care începe o operă şi până în momentul în care se termină, este mai presus de orice discuţie. La noi va trebui să facem eforturi din cele mai grele şi să folosim nenumărate mijloace pentru a ajunge la un mai ridicat nivel cultural, astfel încât opera arhitecturală românească să poarte nota specificului nostru naţional.

Pentru a creia astăzi un curent sănătos care să determine cunoaşterea marelui rol pe care îl joacă arhitectura în progresul poporului nostru, arhitecţii în primul rând, trebue să înţeleagă că nu pot, că nu trebue să înceteze de a rămâne arbitrii demni în toate chestiunile technice şi artistice necesare erijării arhitecturale, care nu este cu putinţă fără contribuţia lor directă şi atoatehotărîtoare.

Arhitectului, care îndeplineşte o funcţiune oficială, îi este interzis să coboare profesiunea sa aservind-o consideraţiunilor cari nu au nimic comun cu demnitatea unui adevărat arhitect. Onestitatea în gândire şi acţiune, cată să fie lozinca oricărui arhitect conştient de rolul său. Lipsit de această onestitate, arhitectul nu poate cere celor cari au nevoe de serviciile sale, să vadă în el un mandatar al arhitecţilor.

Apărat de Legea Corpului Arhitecţilor, care îi garantează exclusivitatea profesiunei, arhitectul trebuie să caute a câştiga încrederea clienţilor.

Recunosc că această atitudine de înaltă conştiinţă profesională cere — mai ales astăzi — o hotărîre şi un spirit de renunţare la măruntele interese personale, care se ridică până la înălţimile unui adevărat eroism. Ei bine, de acest

eroism avem astăzi nevoie mai mult ca oricând, pentru a păstra întreagă, autoritatea de care s'au bucurat marii noştri înaintaşi şi mai ales pentru a o ridica la rangul de apanagiu al arhitecţilor.

Cei cari cred că se pot da pe firul vremii, călcând în picioare comandamentele de etică profesională, fără a-şi păgubi lor şi corpului căruia aparţin, se înşeală. Astăzi când nu este prea târziu şi mai ales când avem în sprijinul nostru o lege care îngrădeşte exercitarea profesiunei de arhitect în scopul propăşirii arhitecturii, arhitecţii trebue să se convingă că numai prin încadrarea lor în corp, pot contribui — în afară de valoarea operelor lor personale — la ridicarea profesiunei de arhitect pe culmile la care are dreptul să aspire.

Cei cari urmăresc numai interesul lor personal, ignorând interesul unei întregi categorii de profesionişti, ca şi cei cari îşi fac din profesiune un mijloc de îmbogăţire, fără a respecta o anumită cuviinţă profesională, trebuie — alături de cei puţin sau deloc legaţi de această ţară cari vor să introducă inovaţii străine de sufletul nostru — să fie identificaţi de Corpul arhitecţilor şi îndepărtaţi din calea arhitecţilor dornici să-şi exercite profesiunea în cadrul eticei profesionale, punând astfel la adăpost colectivitatea de riscurile la care se expune prin folosirea unor oameni străini de arhitecţii cei adevăraţi.

arhitect **gh. negoescu**

Cetatea Orheiului

ACADEMIA DE ARHITECTURĂ

iluminatul în serviciul urbanismului

iluminatul monumentelor și grădinilor publice

Posedăm un dar netăgăduit: adoptăm cu ușurință inovațiile străinătății.

Dacă putem observa cu mândrie că nu există un al doilea oraș în Europa al cărui aspect să se schimbe cu atâta repeziciune ca București, aceasta se datorește în primul rând faptului că am trebuit într'un răstimp foarte scurt să transformăm vechea capitală într'o metropolă modernă a unei mari țări, iar în al doilea rând, că am aplicat toate procedeele survenite între timp, la valorificarea frumuseților ei.

Din nenorocire, sistemul de centralizare existent la noi a făcut ca provincia să înainteze cu un ritm mai lent. Problemele de estetică publică sunt lăsate din motive multiple pe planul al doilea, în dauna unei dezvoltări armonice a întregei țări. Inerția trebuie combătută cu hotărâre pentru ca punctele de atracție să fie cât mai răspândite și să devie prin mișcarea turistică, și deci și comercială pe care o vor creea, nuclee de energie națională.

In rândurile ce urmează vom insista asupra unui mijloc răspândit în străinătate și care a început să se introducă și la noi, pentru a scoate în relief în timpul nopții, prin efecte de lumină, frumusețile clădirilor și ale parcurilor sau grădinilor.

Insemnătatea iluminării fațadelor și monumentelor am subliniat-o într'o lucrare anterioară. [1]) Am accentuat cu acea ocazie că ne stau la dispoziție aplicațiunile a două mari procedee: *iluminatul prin incandescență și iluminatul prin luminescență.*

Iluminatul prin luminescență este realizat de tuburile umplute cu gaze după principiile lui Georges Claude și așezate dealungul liniilor caracteristice ale clădirilor.

Sistemul acesta, care privit sub unghiul economiei se prezintă relativ costisitor, nu a fost utilizat la noi.

In schimb iluminatul prin incandescență a găsit în acest domeniu o întrebuințare largă.

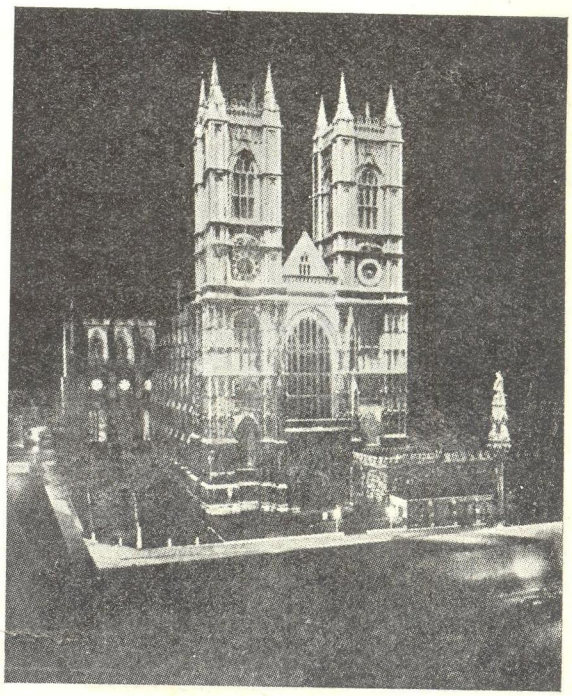

Serbările jubiliare din Londra: catedrala Westminster iluminată. (J. of G. L.)

Ceeace englezii denumesc cu drept cuvânt *flood-lighting* constă în inundarea unor suprafețe anume selecționate, cu un flux, cu un torent de lumină, menit

1). *Ing. Gh. B. Mărculescu.* Principiile iluminatului rațional Cartea Românească 1933.

să înfrumusețeze aspectul nocturn al edificiilor, monumentelor sau grădinilor.

Funcțiune directă de gradul de emotivitate estetică a technicianului-artist, alegerea și orânduirea corpurilor de iluminat constitue chezășia capitală în succesul așteptat.

J. Chappat. Parc iluminat

Puterea mijlocie a reflectoarelor și proectoarelor variază între 500-1000-1500 W. Un număr mai mare de focare luminoase mici, distanțate convenabil, dau o iluminare cu un coeficient de uniformitate, cu o omogenitate mai mare decât un număr restrâns de proectoare sau baterii de reflectoare.

Reflectoarele trebuesc disimulate astfel încât ochiul spectatorului să nu fie lovit de nici o rază directă, orbirea produsă în aceste cazuri fiind dăunătoare din cauza puternicelor intensități luminoase în joc. Deasemeni trebuesc evitate locurile accesibile publicului în cazul unor eventuale aglomerațiuni. Fixate prea jos, reflectoarele pot modifica complet înfățișarea obișnuită a monumentelor.

Desigur că materialul pe care constructorii de corpuri de iluminat îl oferă, este bogat și variat. Cu toate acestea este insuficient în elaborarea unui plan de iluminat. Cum nu se pot da regule generale, rigide, în cadrul cărora orice problemă să fie rezolvată automat, factorul de apreciere personală, bazat pe bunul simț și gustul frumosului mai mult sau mai puțin desvoltat al specialistului, dobândește o însemnătate deosebită.

Ar fi absurd, de pildă să avem pretențiunea de a deslega *more geometrico,* un proect pentru iluminatul unei grădini, unde ambianța decorativă în strânsă legătură cu horticultura, dă naștere unor probleme cu totul deosebite de cele clasice.

Coloritul este un auxiliar de valoare care mânuit cu pricepere ,dă întotdeauna rezultate excelente. Fascicolele de lumină trecute prin ecrane de sticlă cari selecționează radiațiunile emise, întregesc fericit efectele ce se pot obține.

Este bineînțeles că indicațiuni pot fi culese din reviste de specialitate [1]), din lucrări executate, practica trecutului fiind astfel o călăuză prețioasă. Dar pentrucă nu există două probleme identice, nu există nici două soluțiuni identice, așa că numai analizarea fiecărui caz particular poate conduce la atingerea rezultatelor optime.

Inceputul plin de promisiuni, făcut la București la Ateneu, Cercul Militar și Parcul Carol, credem că va fi imitat și generalizat.

Cu puțină bunăvoință, vom izbuti ca printr'un miraj de umbre și lumini să revitalizăm fizionomia monumentelor noastre publice, insuflându-le și în timpul nopții puterea de atracție din timpul zilei.

ing. **gh. b. mărculescu**

---

1). *Illuminating Engineer*, The journal of good lighting, London
Lux, La revue de l'éclairage, Paris.

memoriu critic despre planul de sistematizare propus de comitetul de lucru al municipiului

Cu ocazia delegației ce mi s'a dat de către Societatea Architecților Români, am putut remarca următoarele puncte defectuoase de primul ordin și anume:

1. — Concepția generală a formei orașului, așa zis «Partiul» de adoptat dat fiind un oraș capitală, regionala este cu totul nedefinită. S'a stabilit că nu se poate împiedeca creșterea populației și deci întinderea orașului, fie în suprafață, fie în înălțime. Ori cum atât în suprafață cât și în înălțime noi căutăm să-l limităm în raport cu un perimetru și un gabarit decis de pe acum, atunci cum se va desvolta aglomerația?

Noi credem că soluția de adoptat este un sistem satelitar, adică metropola va fi limitată la un perimetru însă va avea comune satelite, suburbane apropiate sau îndepărtate, specializate pe cât posibil și anume: comune rezedențiale pentru excedentul de populație lucrătoare în apropierea zonelor industriale, comune industriale propriu zis și comune agricole. Rolul lor se înțelege dela sine. Metropola ar fi legată în mod intim cu suburbanele prin lotismente liniare amenajate dealungul arterelor de penetrație și a șoselei de centură. Aceste lotismente liniare ar fi tentacule vivante prin care orașul și-ar continua creșterea, până se vor localiza noi nuclee de aglomerații, altfel metropola s'ar înăbuși oprindu-i-se vitalitatea. Deci trebuie prevăzut de pe acum modul de desvoltare al orașului, precizându-i forma și amenajându-i terenul propice. Pentru aceasta, noi suntem de părere să se exproprieze dealungul arterelor de penetrație o zonă *non eficicandi,* de cel puțin 100 m. din axă pe fiecare parte. Această fâșie liberă ar fi o rezervă mai întâi pentru orice modificări a profilului, datorite transporturilor în comun interurbane, plantațiilor, bandelor de gazon, etc., și în special o rezervă de parcele construibile în viitor după anumite norme pe care le va fixa municipiul atunci când intensitatea populației la periferie va ajunge maximum admisibil, adică pentru acela lotismente liniare despre cari vorbim mai sus.

2. Sistemul arterelor de circulație este foarte confuz și defectuos. Circulația s'ar face tot pe căi secundare, complicate, cari n'ar da decât o soluție momentană și aceea dubioasă. Cât privește de viitor nu există nici o prevedere bine definită. Dacă este adevărat că necesitatea de a circula dela un punct vital la altul, creează drumul, tot astfel un drum nou, creează centre noi de atracție a populației. Sunt deci două categorii de artere ce trebuiesc prevăzute, artere dubluri și artere independente.

a) *Artere dubluri sau de evitare,* sunt arterele cari dublează traseul celor congestionate. Aceste artere pentru a fi utilizate de public, care caută întotdeauna drumul cel mai scurt, trebuie trasate foarte apropiate de cele pe care vrem să le descongestionăm și pe cât este posibil cu accleași puncte de tangență la intrarea în oraș. Aceste artere dubluri sunt de multe ori mai puțin costisitoare decât exproprierile prea importante pe arterele mari deja existente, unde există imobile importante și terenul este scump, pe când dublura trece prin funduri de proprietăți adeseori neclădite, In tot cazul o dublură persată este mult mai eficace pentru circulație decât o lărgire a arterei existente, Pentru evitarea centrului avem arterele circulare.

b) *Artere noi cu traseu independent,* sunt acelea care urmează acelaș sens al curentului de circulație.

dar care deschide cartiere noi, unde se poate face parcelări raționale, cu planuri, bine stabilite, cari vor descentraliza sau descongestiona cartierele supra populate existente. Această metodă este mult mai economică decât refacerea și reorganizarea unui cartier existent, refacere ce nu poate fi nici odată radicală și nici de comparat cu un cartier nou, trasat rațional din capul locului.

Planul propus de comitetul de lucru are tocmai lipsa totală de concepție a viitoarei circulații, adică nu remediază nevoile actuale prin artere de evitare sau dubluri și nu creiază sau degajează viitoare curente de atracție prin artere noi independente.

Arterele de evitare se confund cu traseurile noi sau sunt inexistente. Eroarea decurge din ideia că dacă s'au creiat câteva persări noi, de altfel cu traseuri scurte, apropiate de axele N. S. și E. W. s'a crezut soluționate toate necesitățile ce am stabilit mai sus, sau aceste necesități au fost ignorate. Ori adevărul este că dacă axele N. S. și E. W. ar fi dublate în strânsă legătură, se poate creia artere noi complect independente, mult mai îndepărtate de aceste axe, descongestionând centrul și deci problema ar fi soluționată, iar pe de altă parte s'ar deschide cartiere noi.

Principial un pieton nu trebuie să facă pe jos mai mult de 5-10 minute pentru a întâlni o arteră principală și deci un mijloc de transport în comun. Ori în 10 minute el parcurge 500 m. minimum, astfel că teoretic, dacă pietonul pleacă dela mijlocul distanței între două artere, aceste artere pot fi distanțate cu minimum un kilometru una de alta. De unde deducem că rețeaua rezultată din încrucișarea arterelor de circulație prevăzute în planul propus, este mult prea strâns în jurul centrului, iar aceste artere, toate principale, congestionează centrul prin întretăierile prea dese pe parcursul circulației intense. Remediul ar fi fost să se găsească câte o dublură a axelor N. S. și E. W. iar arterele mari cu circulație proprie, adică cu rol independent de axe, ar fi trebuit să se găsească peste un km. depărtare de centru (piața palatului municipiului).

Dealtfel un oraș cu suprafața Bucureștilor nu are și nu trebue să aibă un singur centru. El va avea mai multe centre importante, deci mai multe curente de circulație, va fi străpuns deci de mai multe artere cu traseu bine marcat, N. S., E. W. precum și diagonale pe cât este posibil. Această temă nu este pur teoretică, ci este realitatea însăși; totul depinde de alegerea traseelor ca să fie economice, dar îndepărtându-ne de la această necesitate imperioasă, nu facem decât o falșă ameliorare și desigur cu aceleași sacrificii materiale. Dacă este cazul să străpungem artere noi, atunci consequenți principiului de mai sus să le prevedem acolo unde sunt necesare pentru viitor.

3. — Centura de verdeață care ar fi înconjurat metropola a fost dintr'o mare eroare suprimată. Noi credem că este o greșeală de a părăsi o idee interesantă. Desigur că această centură de plantații nu se poate executa decât treptat într'un viitor foarte îndepărtat. In tot cazul noi ținem să accentuăm că sistemul de plantații și spații verzi ale orașului se complectează formând un tot cu această centură, chiar mai mult, pâlcurile verzi prevăzute în planul actual nu vor putea avea o influență eficace, decât formând corp cu această centură plantată.

Pentru că vorbim de parcuri, am remarcat lipsa aproape totală de grădini publice în sectorul N. E. care este unul din cartierele cele mai populate ale Capitalei, legate între ele prin bulevarde, promenade, etc.

Ni se va obiecta că această centură costă enorm. Noi pretindem însă că investiția se poate amortiza, poate chiar deveni producătoare de venituri pentru Municipiu, făcând în acelaș timp și operă socială. Să ne explicăm:

Dacă s'ar organiza pe această centură fâșii de teren „non edificandi" astfel cum noi am preconizat să se rezerve dealungul penetrațiilor și dacă aceste fâșii libere s'ar amenaja sumar și s'ar da în arendă pe sume foarte reduse pentru grădinărit populației de lucrători dela periferie, am reuși să legăm individul de țarină, scoțându-l din cârciumi unde-și petrece orele lui libere, precum și salvându-l de influențe păgubitoare, dându-i în acelaș timp prilejul să muncească în aer liber, să-și reîmprospăteze plămânii după munca în ateliere și să-și producă chiar necesarul în legume sau fructe pentru menajul său. Am opera astfel o asanare socială, higienică și foarte morală, totuși cu oarecari beneficii de chirii cari ar acoperi investițiile.

Rămânem deci la ideia că o șosea de mare centură, dublată de o cale ferată suburbană pentru aprovizionări și protejată de o perdea de plantații, cât mai deasă care ar forma ecran contra vânturilor dominante, iar mai departe găsindu-se aceste mici terenuri de grădinărit, ar fi cel mai ideal mijloc de încercuire al metropolei.

4. Trecând la partea de detaliu a planului, **găsim ca ringul deși având aerul de a fi rezultat din întretăierea principalelor artere de circulație, este totuși defectuos, costisitor și inoperant.** Am demonstrat la primul punct că apropierea exagerată a arterelor mari, congestionează centrul. Ringul astfel cum este trasat, închide o zonă centrală mult prea redusă, cu atât mai mult cu cât centrul orașului nu este un centru absolut, astfel cum îl delimitează ringul. Pe de altă parte ori arterele sunt suficient de largi și pot cuprinde un sistem fix de transport în comun (tramvae, aerobuze, troleybuse),

ACADEMIA DE ARHITECTURA BIBLIOTECA

ori ringul va canaliza circulația și atunci este insuficient de larg.

Suntem de părere că transporturile de călători fixe cum sunt tramvaiele, trebuesc oprite la o centură cu mult mai îndepărtată de centru, deoarece ele ar face legătura în special cu suburbanele, ceiace ar însemna ca la limita metropolei să se facă corespondență cu autobuse, sistem de transport mult mai simplu pentru traversarea orașului și al căror itinerar se poate ușor modifica după nevoile imediate. Deci în această teză ringul nu mai are nici un rol și astfel cum este prevăzut să se taie Cișmigiul, să despartă grădina Palatului Regal de Cișmigiu și deasemeni pe aceea a Icoanii de proprietatea Filipescu aceste grădini vor fi incomodate de aerul infectat și sgomotul circulației, care va avea să traverseze străzi strâmpte cu întretăieri dese, cari stânjenesc circulația, cu imobile noi scumpe, etc. încât ringul apare cu totul nejustificat.

5). *Dacă observăm gările și accesul lor, constatăm că nu s'a ameliorat situația acestora,* deși s'a încercat trasee noi de străzi care însă nu le deservesc suficient și lesnicios. Astfel accesul Gărei de Nord se face pe căi aproape secundare, Gara-Obor a rămas neschimbată iar Gara Filaret este abordată tot de str. Dr. Istrati cu traseu anevoios. Această stradă s'a continuat cu o promenadă ce leagă Parcul Carol de Cișmigiu, iar de acolo continuă spre Nord ca arteră de circulație ceeace nu-și are justificare, deoarece o arteră de circulație deci utilitară, nu poate fi o arteră de promenadă sau o arteră monumentală estetică.

Ce valoare poate avea deci o rețea de circulație care nu deservește cel puțin gările? Ar fi poate primul punct de plecare în studiul de urmat. Dealtfel asemenea defecte sunt multiple în planul propus, noi însă nu avem intenția să relevăm aci toate detaliile, dar atragem atenția că ele dovedesc multă *lipsă de prevedere și discernământ.*

6). **Halele Centrale sunt rău așezate în câmpul Sebastian.** Dat fiind că, curentul cel mai puternic de circulație pe care-l avem actualmente și care se va intensifica în viitor, este cel dela nord la sud, Halele Centrale trebue să se găsească pe traectoria acestui curent. Halele care vor fi și *bursa centrală de alimente,* trebue ușor deservite de zonele de aprovizionare, în apropierea unei gări de mărfuri, cu mijloace ieftine de transport, cu artere mari de circulație care pe cât e posibil să facă legătura cu halele de cartier, cu mijloace ușoare de întreținere și evacuare a rezidurilor, etc. Noi avem impresia că toate aceste condițiuni pot fi împlinite de o așezare a halelor centrale pe malul Dâmboviței în Sudul orașului, în zona industrială, aproape de oborul de vite și abator. Dâmbovița și canalul Colentina ar face legături lesnicioase și ieftine cu regiunile de aprovizionare Gara Portului Industrial ar deservi și aceste instalații alimentare, iar arterele principale ce ar trebui să străbată această zonă ar deservi ușor aprovizionarea celorlalte hale și târguri.

7). **Cartierul industrial dela sudul orașului are prea puține artere de sudură cu centrul sau centrele comerciale,** ceeace este o necesitate imperioasă. Deasemeni nu credem că se poate concepe desvoltarea normală a zonei industriei mari fără amenajări specifice, adică Gară, Port fluvial și Aeroport, artere mari de trafic, antrepozite și alte instalații inerente.

Ori toate aceste amenajări n'au fost prevăzute în planul actual și este deci o lacună pentru viitor.

8). **Cartierul N. E. al orașului recunoscut ca cel cu vitalitate mai mare,** predispus să se desvolte mai rapid, în tendința de creștere a orașului, *nu este străpuns de artere suficiente.* Dacă am dovedit că în acest sens se desvoltă aglomerația, atunci este necesar să se prevadă din timp arterele transversale și amenajările raționale, ca să nu fim surprinși și nevoiți la exproprieri ocazionale, cum se operează actualmente în cuprinsul orașului. Iată deci că nici prevederile de viitor chiar atunci când ni se impun dela sine în mod natural, nu sunt desvoltate sau cel puțin pregătite.

9). **Remarcăm lipsa unui „Centru civic" adică a unui cartier în cuprinsul căruia să se găsească apropiate principalele palate administrative și așezăminte publice.** Desigur nu putem concentra toate palatele publice într'o înlănțuire continuă, totuși, astfel cum se prezintă cartierul central existent cu enorm de multe clădiri vechi ce trebuesc dărâmate, chiar cu terenuri mari încă neclădite, cu oarecare sacrificii și chibzuială s'ar putea localiza și construi câteva din așezămintele publice ce ne lipsesc, formând un frumos ansamblu arhitectural demn de o Capitală.

10). **Piața Națiunii întinsă dela podul Rahova până la podul Șerban Vodă este o enormitate urbanistică și arhitectonică.** Un spațiu atât de imens cu limite abia perceptibile ochiului, este lucru foarte discutabil din punct de vedere estetic. (Cazul Pieței Concordia din Paris care deși cu mult mai redusă s'a simțit totuși nevoia să fie mobilată cu diverse balustrade, statui, fântâni și lampadare, care împiedică de fapt circulația).

Suntem siderați în contemplarea concepției arhitectonice prin așezarea unui „obstacol" astfel cum se prezintă Catedrala cu fațada ei laterală în axul prelungirei Bulevardului Colței, precum s'a proectat în acest plan.

Deasemeni situația acestei piețe și modul cum este traversată piezișe de diferitele artere, cum ar fi Bulev. Maria și Bulevardele malurilor Dâmboviței, ni se pare de un efect dubios. Desigur că acest detaliu

deși de mare importanță, a scăpat studiului și este foarte probabil că la o revizuire mai serioasă se va renunța la asemenea compoziții inutile, costisitoare și inestetice.

11). *Amenajarea Dealului Spirei nu este bine studiată.* S'a așezat Parlamentul, ideie bună și deja propusă, dar așezarea lui pe panta de jos a colinei este de asemeni de un efect discutabil. Ar fi păcat ca singura colină ce domină centrul orașului, prezintând un front impunător, să fie atât de rău speculat din punct de vedere estetic. Punctul cel mai înalt, la întretăierea Străzii 13 Septembrie cu Uranus, este neglijat, ceeace constitue o mare greșeală.

S'a avut în vedere probabil perspectiva dintre Piața Națiunii văzută dela Podul Rahova la Parlamentul așezat în coasta Arhivelor. Rezultă însă o suprapunere de siluiete văzute dinspre Cișmigiu?!

Judecând efectul slab obținut de această perspectivă, prea puțin dominantă, credem că nu se poate menține, deși această esplanadă trece prin fața actualului Senat și viitoarea Operă. Este momentul să remarcăm că Senatul a fost croit a fi Senat și dintrînsul nu se poate face o Operă, cum se sugerează.

Ideile și soluțiile expuse aci au fost deja raportate anterior Municipiului, printr'un memoriu desvoltat și înaintat de Societatea Arhitecților Români și constatăm cu satisfacție că din acest memoriu s'au reținut părți ce s'au aplicat la studiul planului actual, dar mai constatăm că punctele esențiale asupra cărora revenim acum, au fost nesocotite. Timpul pe care l-a avut Soc. Arh. Români din momentul în care s'a expus proectul de sistematizare și acela de a face un studiu critic complect, a fost prea scurt pentru a desvolta toate lacunele planului actual de sistematizare.

Față de importanța acestei chestiuni ar fi nimerit să nu se treacă la definitivarea planului, fără a se cerceta mai profund toate criticile noastre actuale și cele pe care ne rezervăm a le mai face.

Planul astfel cum se prezintă credem că nu soluționează problema de mare importanță a sistematizării raționale și de s'ar înfăptui, viitorul ne va arăta toată justețea observațiilor noastre.

arhitect urbanist diplomat de guvernul francez
alex. zamphiropol.

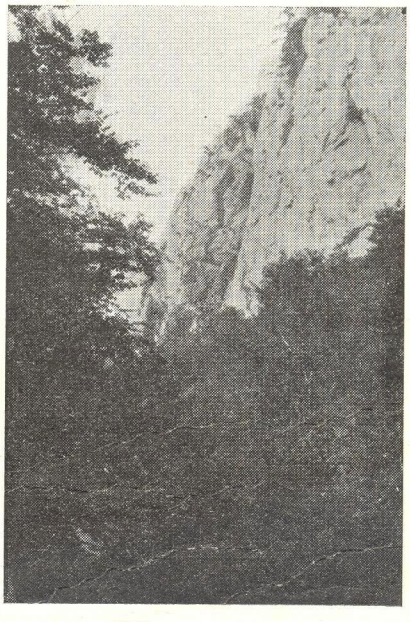

Valea Cernei

ARHITECTURA BIBLIOTECA

al XIII-lea congres internațional al arhitecților

Roma invită pe arhitecți, la al XIII-lea congres internațional.

Cetatea căreia arhitecții tuturor vremurilor i-au zidit în bolți și i-au cioplit în piatră însemnarea veșniciei, dărueste de astădată cadrul ei magnific acestei reuniuni a 3-a după răsboiu, și căreia totul ne face să credem că i se va răspunde cu acelaș interes și acelaș entuziasm.

Al XI-lea congres, primul de după răsboiu, a întrunit în Olanda, la 29 August — 9 Septembrie, pe arhitecții a 26 de națiuni, pentru a discuta chestiunile de interes profesional, în cadrul incomparabil al țării nordice și după un program cu atâta grije alcătuit, încât participanții să se poată bucura de farmecul vechei arhitecturi flamande, și să cunoască neîntrecuta realizare a arhitecturii moderne olandeze. Să nu amintim de cât că arhitecții oaspeți au fost întâmpinați și conduși de către: Berlage, Cuypers, Yan Wills, Dudock, Oud, etc.

In ședința solemnă a congresului, delegații oficiali unguri, au transmis invitațiunea ceremonioasă ca al XII-lea congres să se țină la Budapesta.

Aci, cadrul era cu totul diferit, totuși atmosfera s'a menținut cordială, dar atitudinea primitoare și grija de a se arăta tot ceiace frumosul oraș de pe malurile Dunărei are mai de seamă, au fost impresionante.

Și de data aceasta, participarea cât și lucrările congresului, au fost din cele mai importante.

S'au desvoltat următoarele teme:

I. Reforma învățământului profesional arhitectural.

II. Camerele de arhitecți și asociațiile arhitecților.

III. Protecția proprietății artistice a arhitectului din punct de vedere internațional.

IV. Rolul arhitecților în construcțiile industriale.

V. Acustica arhitecturală.

In acelaș timp, congresul de la Budapesta a dat prilejul a se audia conferințele ținute de:

1. Profesorul Bestelmayer din München și Fritz Höger din Hamburg, despre: Arhitectura modernă în Germania.

2. Profesor Balanos, conservator al Muzeelor de pe Acropola din Atena, despre: Detalii asupra construcției monumentelor antice.

3. Paul Ligetti, arhitect din Budapesta, despre: Insemnătatea pentru istoria omenirii, a mișcării arhitectonice din zilele noastre", și în sfârșit

4. Arhitectul Oaklei Totten din Washington, despre: Desvoltarea orașului Washington, trecut și viitor.

Expoziția internațională de proecte de arhitectură, din Palatul Belle-Artelor din Budapesta, la care au participat 21 de națiuni, între care și statul Vaticanului, a complectat imaginea mișcării construcției moderne din lumea întreagă, cu istoricul fiecărei grupări, cu lumini și umbre, și cu tendințe de viitor.

Am amintit principalele preocupări ale ultimului congres, cari pentru breasla arhitecților moderni, a însemnat o clipă importantă, iar celor ce au participat le-a dat impresii neuitate.

Pentru congresul următor, s'a transmis invitațiunea arhitecților americani, prezentată în termeni de cordială camaraderie specifică temperamentului american.

Nu am înțeles, datorită căror împrejurări, această chemare nu a mai avut urmare.

Şi iată-ne în preajma celui al XIII-lea congres, al cărui program promite o săptămână a arhitecturei, tot atât de luminoasă ca şi celelalte două, mai sus amintite.

Capitoliul îşi va deschide porţile pentru şedinţa solemnă de inaugurare la 22 Septembrie a. c. iar şedinţele următoare vor avea loc în sălile Institutului Superior de Arhitectură din Valle Giulia.

Congresul este organizat de către Secţiunea italiană a comitetului permanent (C. P. I. A.), şi de către Sindicatul Naţional Fascist al Arhitecţilor Italieni.

Următoarele teme ce urmează a se discuta în şedinţele congresului, au fost trimise spre studiu tuturor grupărilor de Arhitecţi, cu invitaţia de a se trimite rapoartele spre tipărire până la 15 Iulie a. c.

1. Materialele noi, din punct de vedere: concepţie şi construcţie, şi rezultatele obţinute prin întrebuinţarea lor.

2. Cunoştinţele necesare arhitecţilor oficiali şi liber-profesionişti, în studiul clădirilor publice şi a planurilor de oraşe, astfel în cât să poată colabora cu folos la întocmirea acestor planuri, precum şi a tuturor construcţiilor de: poduri, cheiuri, gări, etc. al căror ansamblu contribue la estetica generală şi a urbanismului astfel cum este definit actualmente.

3. Expunerea mijloacelor ce pot fi utilizate de către arhitecţi, pentru a face publicul şi administraţiile să înţeleagă avantajul de a se recurge direct la serviciile arhitecţilor, excluzând intermediarii inutili, precum şi societăţile de construcţie.

4. Standardizarea în clădirile colective.

5. Construcţia, circulaţia şi protecţia subterană.

6. Protecţia concepţiei generale a planurilor şi dreptul Arhitecţilor de a conduce lucrările de construcţie.

7. Concursuri de arhitectură şi construcţiuni de utilitate publică.

Faţă de caracterul de actualitate curentă şi de importanţa profesională a chestiunilor enunţate, se întrevăd nu numai desbateri interesante; dar şi ocaziunea unor observaţiuni unice, căci în afară de vizitarea monumentelor evocative ale trecutului de glorie artistică, Comitetul a rezervat excursiuni, cari vor oferi congresiştilor viziunea marei activităţi constructive a Italiei moderne şi rezultatele acesteia până în al XIII-lea an al erei fasciste.

Pentru organizarea participării Societăţile Arhitecţilor din România, au delegat un comitet pentru elaborarea rapoartelor şi pentru stabilirea mijloacelor turistice cele mai convenabile astfel ca să permită participarea unui grup cât mai numeros de arhitecţi.

Aceasta este şi dorinţa colegilor italieni, cari prin comunicările comitetului executiv ţin să ne arate cea mai cordială solicitudine; dar trebue să fie şi dorinţa noastră a tuturor ca la reuniunea de la Roma, care prin lucrările sale va oglindi în lumea întreagă imaginea cea mai luminoasă a uriaşei mişcări a Arhitecturei de astăzi şi în deciziunile ce se vor lua votul arhitecţilor români să fie bine susţinut.

Deşi această întrunire cade într'o epocă de intensă activitate a şantierelor (22—28 Septembrie) suntem convinşi că colegii noştri îşi vor socoti vremea astfel, ca să nu lipsească, atunci când Roma îi cheamă la al XIII-lea congres internaţional.

arhitect **maria irineu**

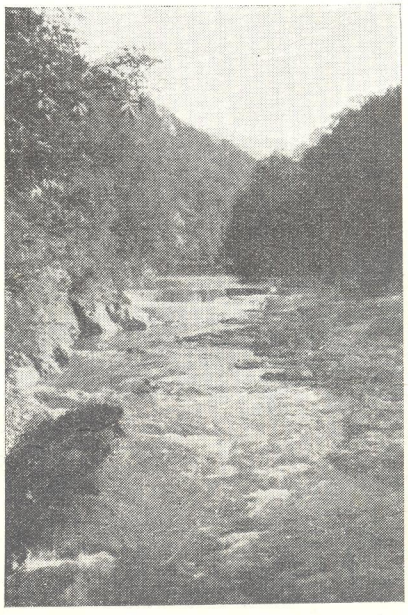

Valea Cernei

ACADEMIA DE ARHITECTURA BIBLIOTECA

expoziție de sfârșit de an a academiei de arhitectură

In sala de expoziție a Academiei de Arhitectură se orânduesc frumos așezate pe panouri, lucrările găsite meritorii pentru a putea fi arătate publicului ca să se dovedească munca depusă în ultimul timp în atelierele Academiei, precum și progresul realizat în studii și prezentare de către elevi.

Dintr'u început se poate spune că expoziția este bine organizată deși e lipsită cu desăvârșire de lucrările anilor inferiori — clasicul grec și roman — precum și de desemnul ornamental și modelaj. E probabil că lipsa de spațiu a îndemnat pe organizatori să expună numai lucrările ultimilor ani de studii. Socotim însă că pe viitor ar fi nimerit să se țină socoteală de această lipsă.

Lucrările prezentate se împart în următoarele categorii.

Proecte de diplomă în număr de trei cu subiecte interesante și prezentate foarte îngrijit. Cel mai bun dintre ele ni se pare a fi un Penetenciar pe Insula Șerpilor cu tinerească inspirație din ultimele filme cu gangsteri americani, care proect dovedește în autor pe lângă micile asperități ale școalei, un real talent arătat în studiul volumelor care clarifică admirabil planul. Celelalte două proecte sunt prea vag acordate cu subiectele pe care le exprimă, așa încât unul — silozuri în Portul Galați — lustruește o arhitectură intenționat decorativă, iar celalt — centru de educație fizică — caută să armonizeze arbitral o decorație a grecului clasic cu o construcție modernă exprimată în beton armat și fier.

Proectele de școală se împart la rândul lor pe categorii de subiecte și stiluri.

Intre ele distingem un teatru de artă dramatică prezentat cu multă înțelegere a subiectului deși maestrul corector ar fi trebuit să intervină mai atent la studiul secției; o biserică într'un centru comercial, rezumând toate calitățile releveurilor de până acum și un stabiliment de băi în stil curat bizantin care după părerea noastră reprezintă unul dintre cele mai frumoase proecte care s'au făcut în școală.

Decorația se fălește prin multe proecte mai vechi și mai noui cu o coloristică atât de bogată încât pretențioasele subiecte aproape că dispar și ele sub povara tuburilor de aquarelă. Credem util să atragem atențiunea maestrului corector de specialitate, că anumite materiale de construcție au un număr limitat de culori și că nu există pe lume lemn albastru, aur negru, piatră sidefie, etc.. și că decorația și cu pictura deși rude apropiate nu sunt surori gemene, iar motivele de decorație trebuesc să aibă strânsă legătură cu subiectul. Astfel nu înțelegem ce caută în proectul care înfățișează albumul comemorativ al Corpului Arhi-

tecților, monografa repetată până la obsesie a Regelui nostru.

In afară de aceste lucrări se mai găsesc expuse într'o altă sală câteva dintre releveurile de seamă ale Academiei. Printre ele remarcăm pe acela datorit celor doi corifei ai desemnului — răposatul Zagoriț și d. C. Iotzu — frumos și delicat creionaj al Mânăstirei Văcărețtilor, redat cu atât de pioasă înțelegere, încât prin factura lui deosebită și prin modestia prezentărei el înfățișează o culme în trecutul Academiei. Credem nimerit a propune cu această ocazie să se înrămeze definitiv acest releveu, așezându-se sub sticlă in expoziția ei permanentă.

r. u.

arhitectul și inginerul instalator

Construcțiile moderne pretind maximum de confort, așa numitul „confort modern".

Pe lângă multe altele, confortul modern este realizat din instalațiile ce se fac în casele de astăzi.

Branșa de inginer instalator, începe să dobândească adevărata valoare și utilizare.

Inginerul instalator este o specialitate care, până în ultimul timp, nu prea era abordată de inginerii români, deoarece câteva case streine, prin reprezentanții lor satisfăceau toate cererile. Desinteresarea inginerilor români pentru această specialitate își are explicația în faptul că după terminarea școlii, ei își găseau ușor plasament la Stat. A trebuit să vină timpurile de șomaj pentru a se ajunge la convingerea că și în domeniul instalațiunilor este mult de lucru și se poate face inginerie adevărată.

Chiar în Germania abia în 1931 a luat ființă un comitet al V. d. I. pentru a fixa norme în acest domeniu, vitregit de soartă până atunci și la ei.

Este important să menționez aici că, la începutul acestui an s'a produs și la noi un fapt foarte îmbucurător în această privință și anume s'a pus bazele A. G. I. T-ului (Asociația Generală a Industriașilor Termotechnici) care și-a fixat ca prim program stabilirea normelor de calculare în instalațiunile de calorifer, ventilații, etc., pentru țara întreagă.

O altă cauză a desconsiderației ce a arătat inginerii noștri ocupației de instalații își mai are explicația în falsa părere ce există, că sumele aferente instalațiunilor ar fi mult prea mici — comparativ cu acele aferente construcției — și că prin urmare nu ar putea fi atât de rentabile.

Realitatea este că numai instalațiunile de calorifer, apă caldă și canal ajung la 50% din valoarea clădirei în roșu depășind chiar acest procent la imobile mai pretențioase.

In raport cu prețul integral al imobilului, instalațiunile reprezintă următoarele procente:

Caloriferul	12—15%
Apă și canal	7—10%
Electricitate	3—5%
Telefon, sonerie, radio	1%
Inst. de gaz	2—3%

Randamentul unei instalațiuni, trebue avut în vedere de arhitect, la întocmirea planurilor prin concentrarea și prevederea lor în planuri.

Deci înainte de a ne porni construcția inginerul instalator trebuește să fie consultat de arhitect.

Traseul instalațiilor și plasarea corpurilor de instalație trebue să fie prevăzute în planuri, iar instalația făcută odată cu construcția economisește și timp și bani.

In numerele viitoare voi arăta cu exemple practice bunele rezultate ale conlucrării arhitectului cu inginerul instalator și influența instalațiunilor asupra formelor arhitecturei moderne.

ing. const. bărdeanu

ACADEMIA DE ARHITECTURA · BIBLIOTECA

informaţiuni-diverse

D. Al. G. Donescu, primarul general al municipiului Bucureşti, a primit în audienţă zilele acestea o delegaţiune a Societăţii Arhitecţilor Români compusă din d-nii arhitecţi Statie Ciortan decanul corpului arhitecţilor, I. D. Enescu, D. Renard, Sc. Petculescu, Gh. Negoescu, Al. Zamphiropol şi Burcuş, care i-a solicitat amânarea termenului de punere în aplicare a noului regulament de construcţii, decretat odată cu noul plan de sistematizare a Capitalei.

Delegaţiunea a rugat pe d. primar general să dispună scoaterea în concurs public atât a pieţelor importante prevăzute în acest plan, cât şi întocmirea planurilor palatului comunal.

D. Al. G. Donescu care a ascultat cu viu interes judicioasele expuneri ale reprezentanţilor noştri, a dispus prelungirea termenului de punere în aplicare a regulamentului de construcţii la data de 1 Octombrie a. c. în loc de 1 August cum fusese prevăzut.

Răspunzând dorinţei Societăţei Arhitecţilor Români de a fi reprezentată prin delegaţi ai săi în comisiunea pentru definitiva redactare a regulamentului de construcţii, d. Al. G. Donescu a rugat delegaţiunea să-i desemneze doui reprezentanţi ai societăţii în această comisiune.

D-sa a arătat apoi că zilele acestea va scoate în concurs, Palatul Comunal, astfel ca până la 1 Martie 1936, lucrările să poată fi depuse la primărie. Apreciind avantagiile pe cari le prezintă concursul public în opera de occidentalizare a Capitalei, d. Donescu a dispus ca pieţele prevăzute în noul plan de sistematizare, să fie deasemenea scoase în concurs.

D-sa a arătat delegaţiunei că aşteaptă dela arhitecţi, valoroasa şi competenta lor colaborare în drumul greu la care a pornit şi că este convins că din această colaborare, opera de refacere totală a Capitalei noastre va eşi mult sporită.

n.

* * *

Direcţia revistei *„Arhitectura“* intenţionează să organizeze o săptămână — prima de acest fel — a arhitecturii.

In cuprinsul acestei săptămâni, care ar urma să aibe loc către mijlocul lunei Noembrie a. c. *„Arhitectura“* îşi propune să organizeze o expoziţie retrospectivă de arhitectură; (fotografii şi planuri de lucrări realizate); un ciclu de conferinţe la Fundaţiunea Universitară Regele Carol I, precedat de o şedinţă solemnă de deschidere a „Săptămânii Arhitecturei“; conferinţe la postul de radio-difuziune; vitrine înfăţişând arhitectura de interior (mobilier, instalaţii sanitare, lumină, tapete, etc.) şi o vastă expoziţie de materiale de construcţii.

Programul amănunţit al acestei săptămâni îl vom publica atât în paginile revistei noastre, cât şi în ziarele din Capitală şi provincie.

D-nii arhitecţi, ingineri, antreprenori, instalatori, marile magazine de mobilă artistică, ca şi firmele furnizoare de materiale de ornamentaţie şi instalaţie, sunt rugaţi să ne trimită din timp propuneri în vederea alcătuirii unui plan de ansamblu cât mai perfect care să asigure „săptămânii arhitecturii“ succesul dorit.

„marca de calitate“ aplicată la instalaţiile electrice interioare

In campaniile de construcţie din ultimii ani s'a constatat că, în general, proprietarii nouilor imobile sau apartamentelor, nu dădeau destulă importanţă instalaţiilor electrice interioare, ce formează propriu zis confortul unei locuinţe. Acest lucru a fost mult ameliorat în campania anului 1934, prin aplicerea „Noului regulament pentru executarea instalaţiilor interioare, etc. ce prevede prescripţiuni mai severe ce se impun pentru executarea instalaţiilor electrice şi imobile.

Totuşi, pentru a stimula pe nouii proprietari să ceară arhitectului şi instalatorului o instalaţie electrică mai puternică decât aceea impusă prin regulament,— aceasta pentru a putea utiliza aparatele electrice casnice, medicale, etc.. ce se construesc pentru puteri din ce în ce mai mari —, Societatea Generală de Gaz şi de Electricitate a creat un certificat (diplomă) denumit „MARCA DE CALITATE“ care se eliberează pentru fiecare apartament în parte, ce posedă o instalaţie electrică interioară care a fost executată conform unor „Condiţiuni Technice Speciale“ impuse în plus de cele impuse de Regulament.

Acest gen de certificat a fost introdus în Statele Unite ale Americii încă de câţiva ani printr'un certificat denumit „RED SEAL“ (pecetea roşie).

Rezultatele obţinute au fost foarte bune, constatându-se că este un adevărat stimulent, deoarece este o diplomă ce se dă pentru instalaţia electrică în acelaşi timp.

Un apartament ce posedă acest certificat va fi, bineînţeles, mult mai uşor închiriat, deoarece acum chiriaşii devin din ce în ce mai exigenţi, în special medicii cari posedă aparate speciale pentru tratamente medicale sau alţi chiriaşi ce utilizează diferite aparate electrice puternice.

Acest certificat este un bun stimulent pentru vânzarea apartamentelor în casele bloc, deoarece dovedeşte că are o instalaţie mai puternică şi deci superioară celorlalte apartamente, căror nu li s'a atribuit acest certificat.

Apartamentul căruia i s'a eliberat un astfel de certificat va fi întotdeauna mai confortabil, deoarece se vor putea racorda orice aparate electrice casnice ce formează confortul propriu zis al unei locuinţe moderne.

Mulţi abonaţi ce au locuit în ultimii ani în imobile noui cu instalaţiuni electrice interioare puternice, s'au obişnuit cu un oarecare confort în ceeace priveşte aparatele electrice de utilizare casnică, deoarece o mare parte au instalat maşini de gătit electrice, încălzitoare de apă, radiatoare sau alte aparate electrice puternice.

Toţi aceşti abonaţi vor cere din ce în ce mai mult dela o instalaţie electrică şi lucrul acesta îl vom putea obţine numai în apartamentele cărora li s'a atribuit această diplomă.

Este evident deci că arhitecţii şi instalatorii vor avea interesul să recomande nouilor proprietari aplicarea acestui certificat, pentru ca nouile imobile să fie uşor închiriate şi cu preţuri cât mai bune.

ing. **i. berendei**

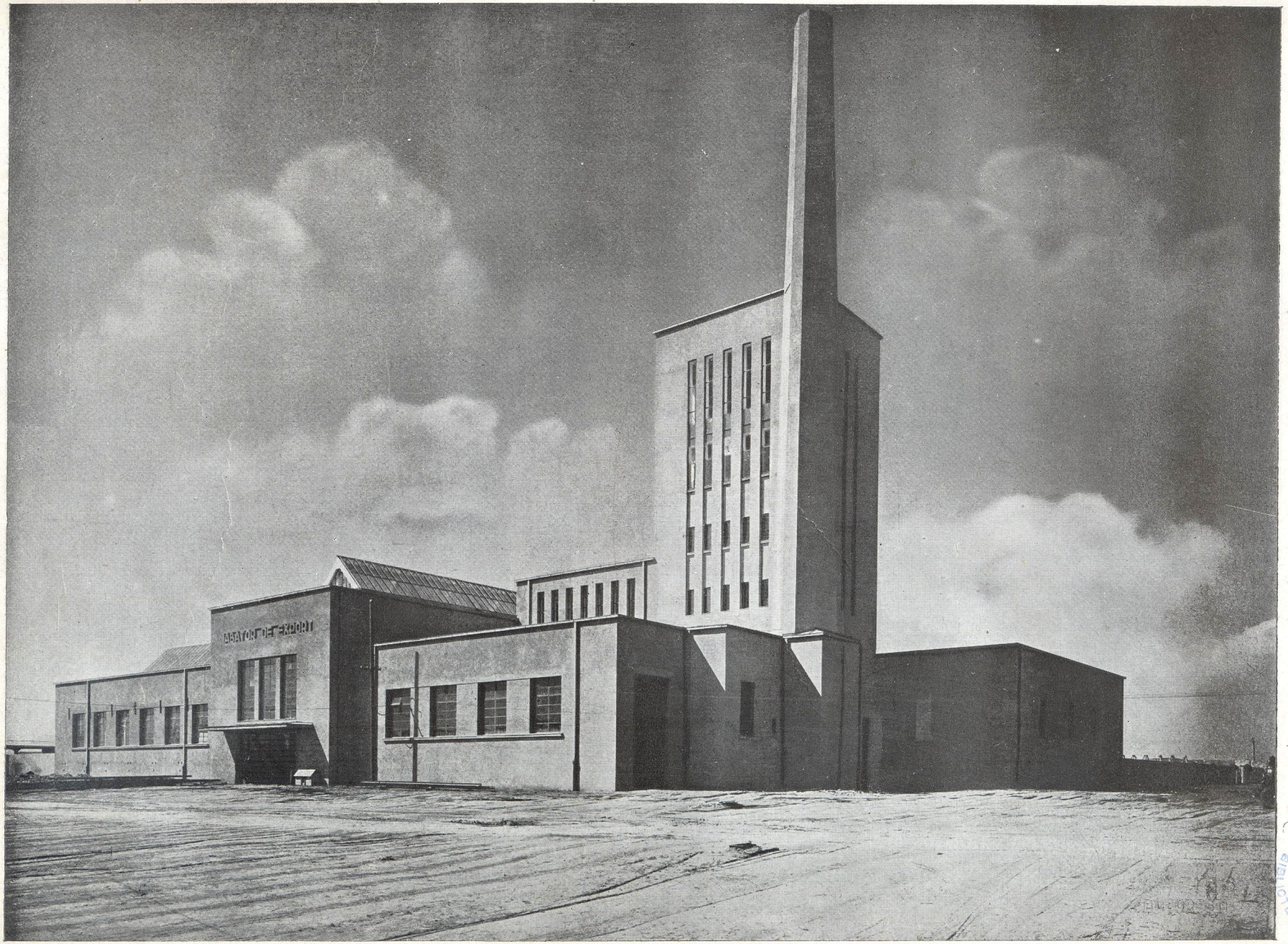

Abatorul de export — Constanţa

Vedere perspectivă

Arhitect profesor **N. Nenciulescu**
Antrepriza Ing. **Aurel Ioanovici**

ACADEMIA DE ARHITECTURA
BIBLIOTECA

Abatorul de export — Constanța

Arhitect profesor **N. Nenciulescu**
Antrepriza Ing. **Aurel Ioanovici**

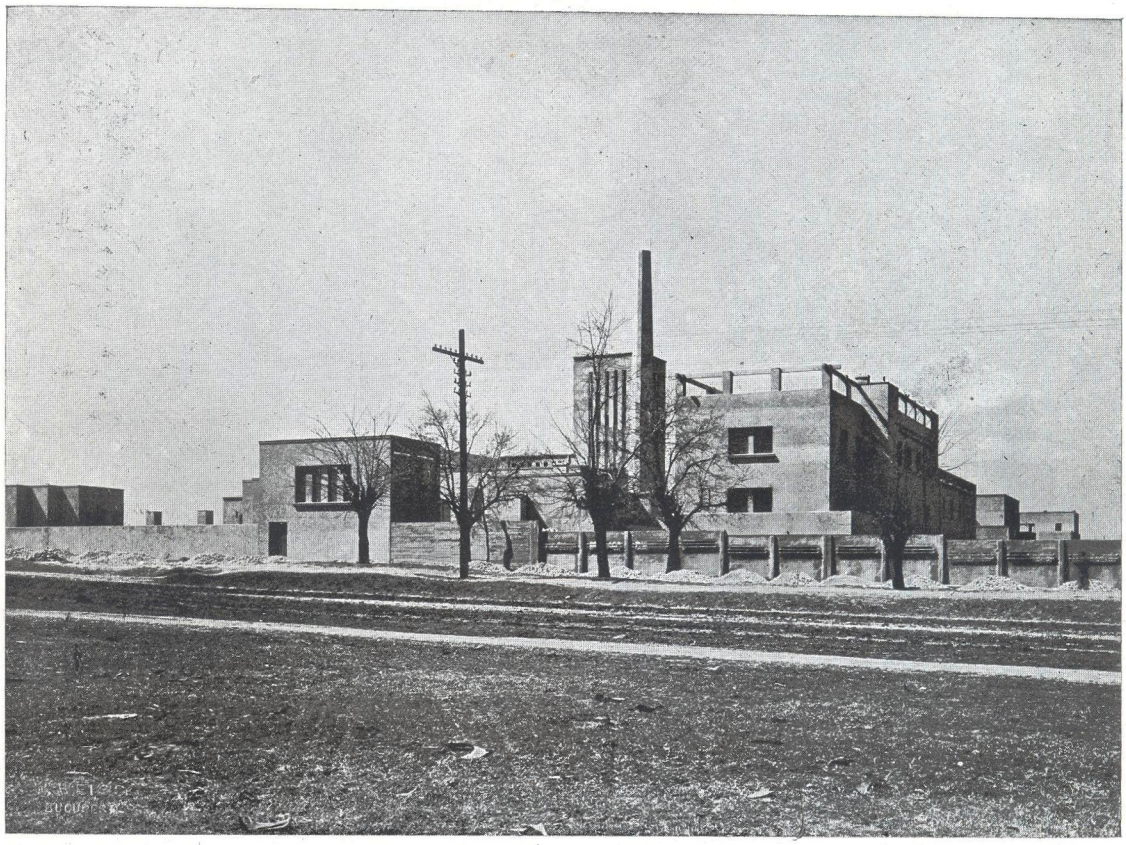

Vedere generală

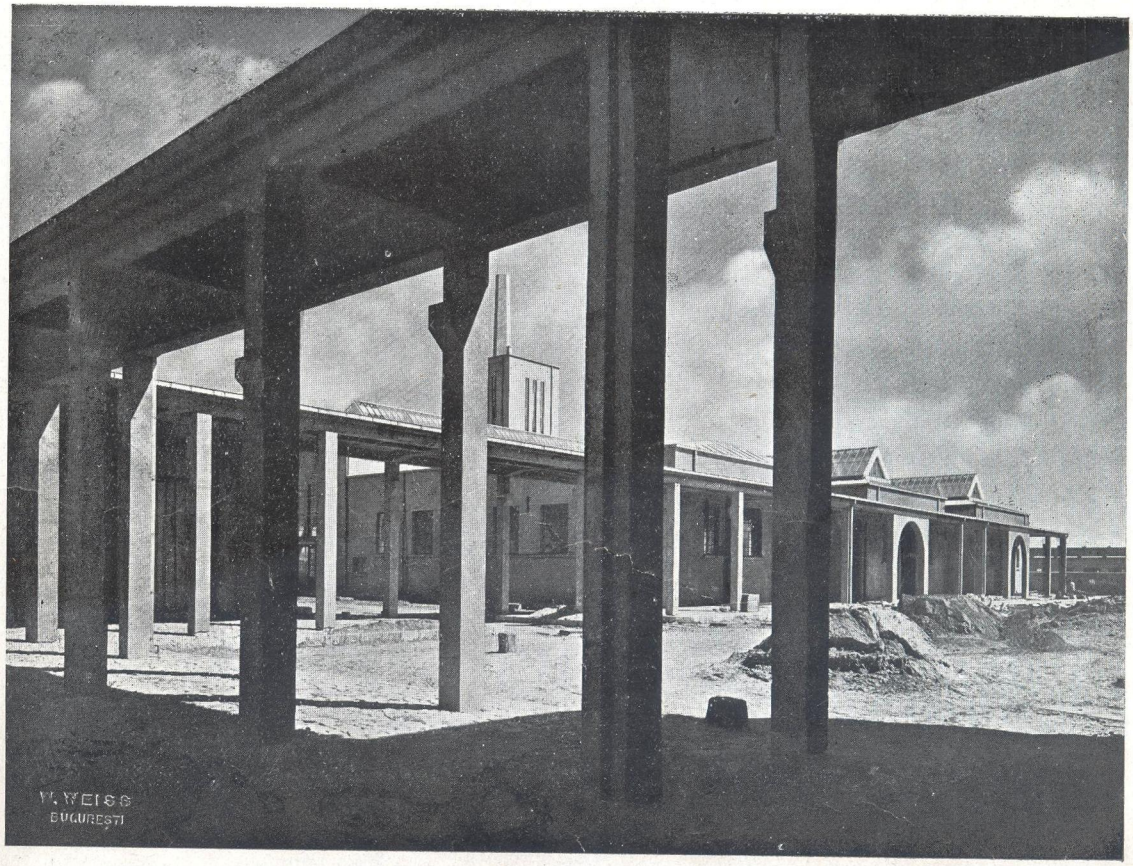

Galeria transporturilor de vite

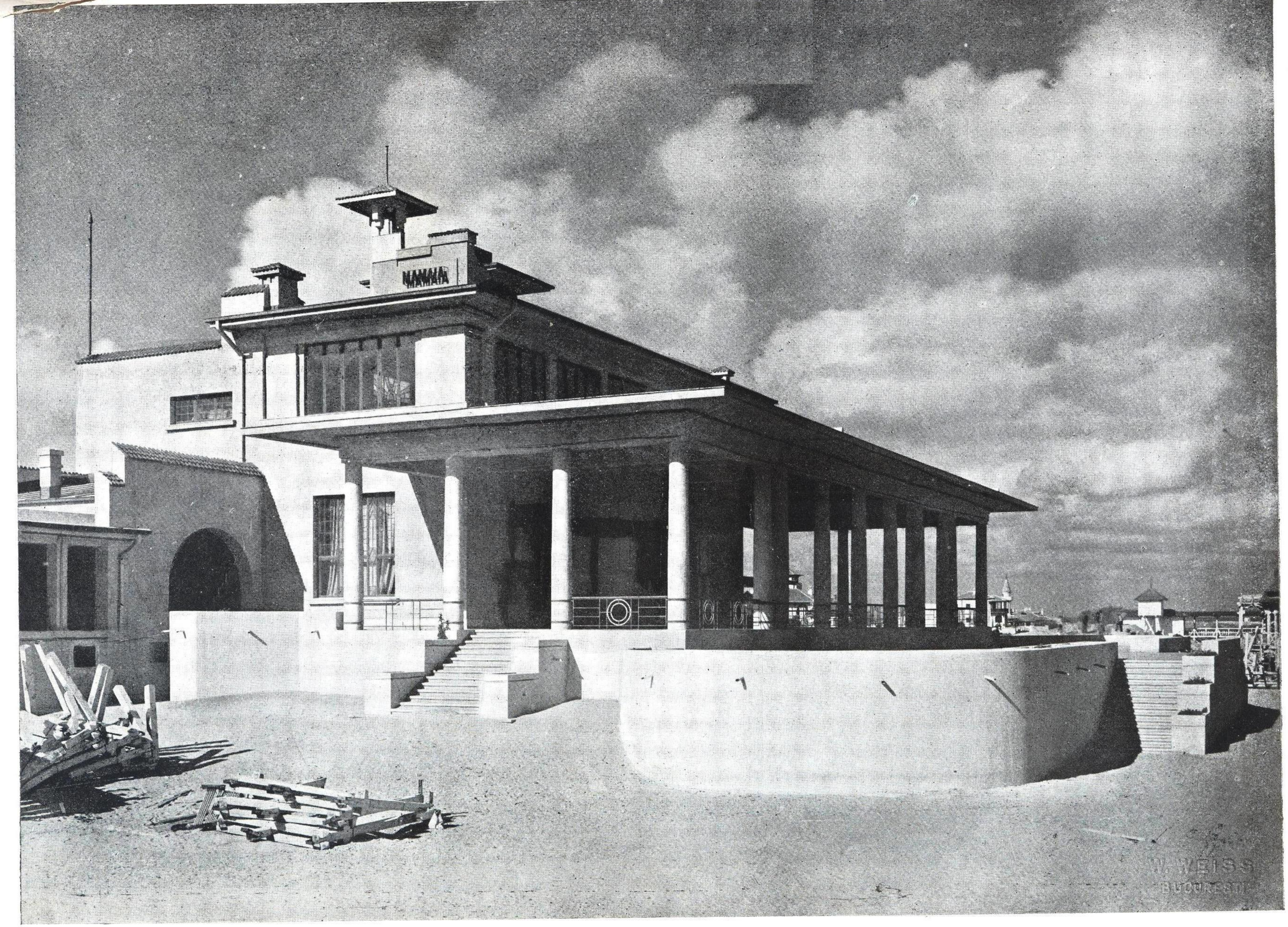

Casinoul Mamaia — Terasa

Arhitect **Victor Ștefănescu**
Antrepriza Inginer **A. Ioanovici**

ACADEMIA DE ARHITECTURA
BIBLIOTECA

Cazinoul Mamaia

Arhitect **Victor Ştefănescu**
Antrepriza Ing. **Aurel Ioanovici**

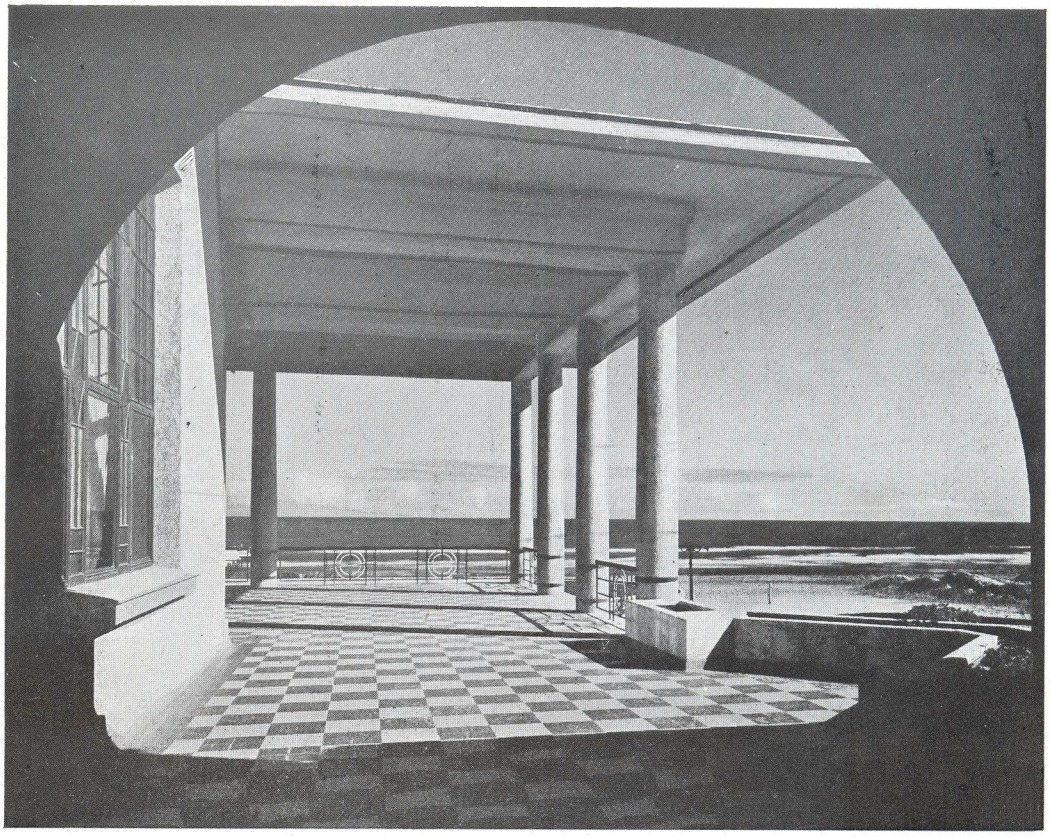

Vedere spre Mare

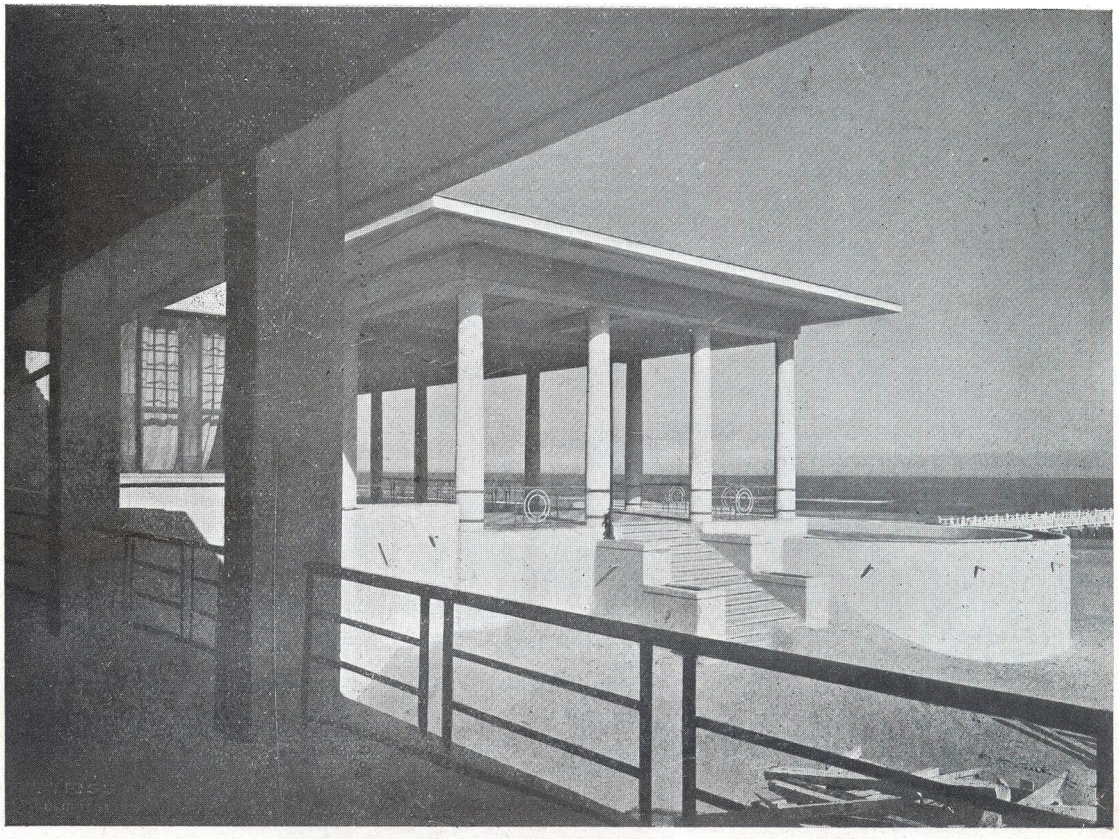

Plaja şi accesul la Mare

Percepția fiscală și serviciul de constatare — Calea Moșilor
Fațada principală

Prof. Arhitect **Statie Ciortan**

ACADEMIA DE ARHITECTURA - BIBLIOTECA

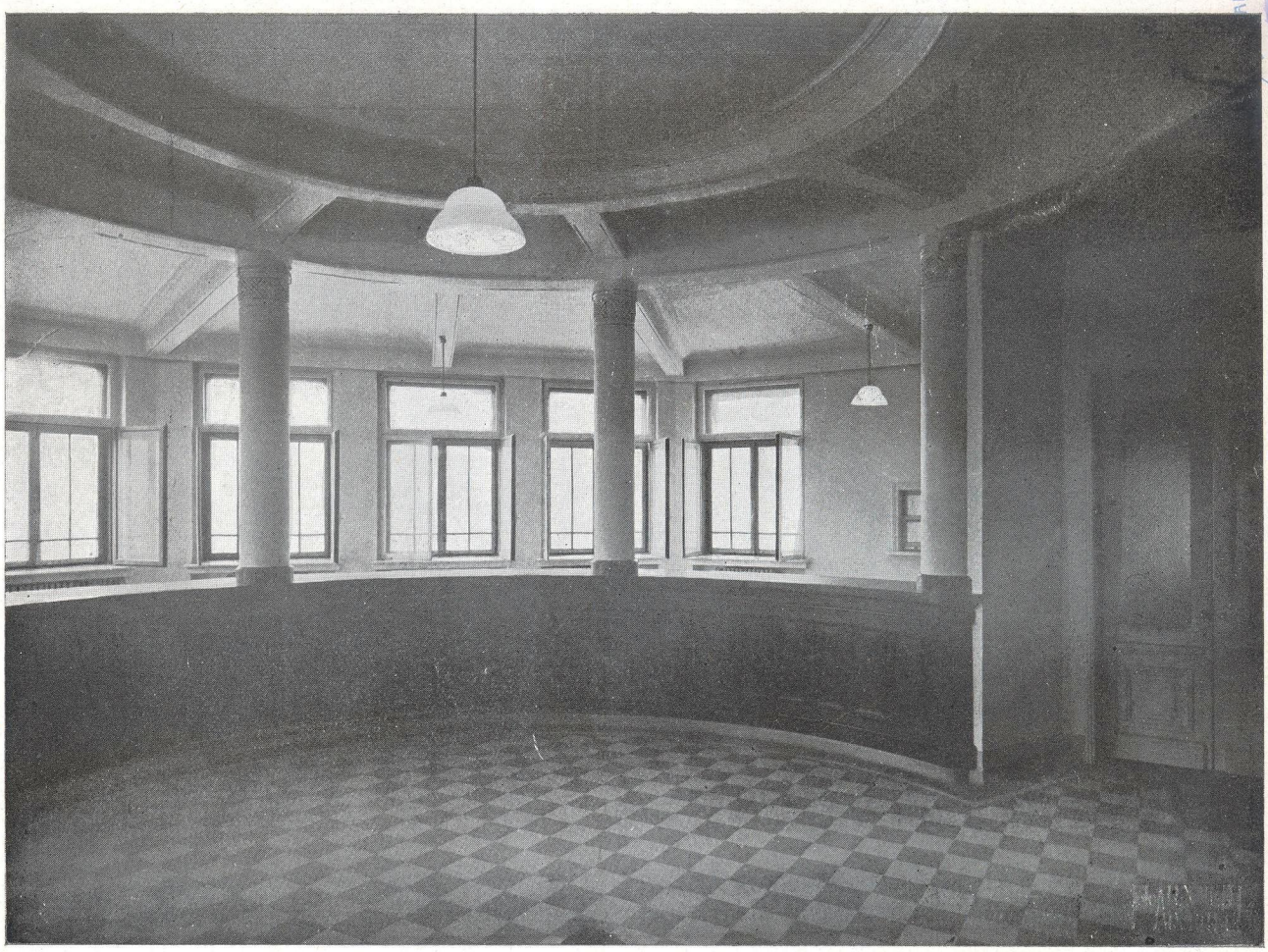

Percepția fiscală și serviciul de constatare — Calea Moșilor
Sala de operațiuni

Prof. arhitect **Statie Ciortan**

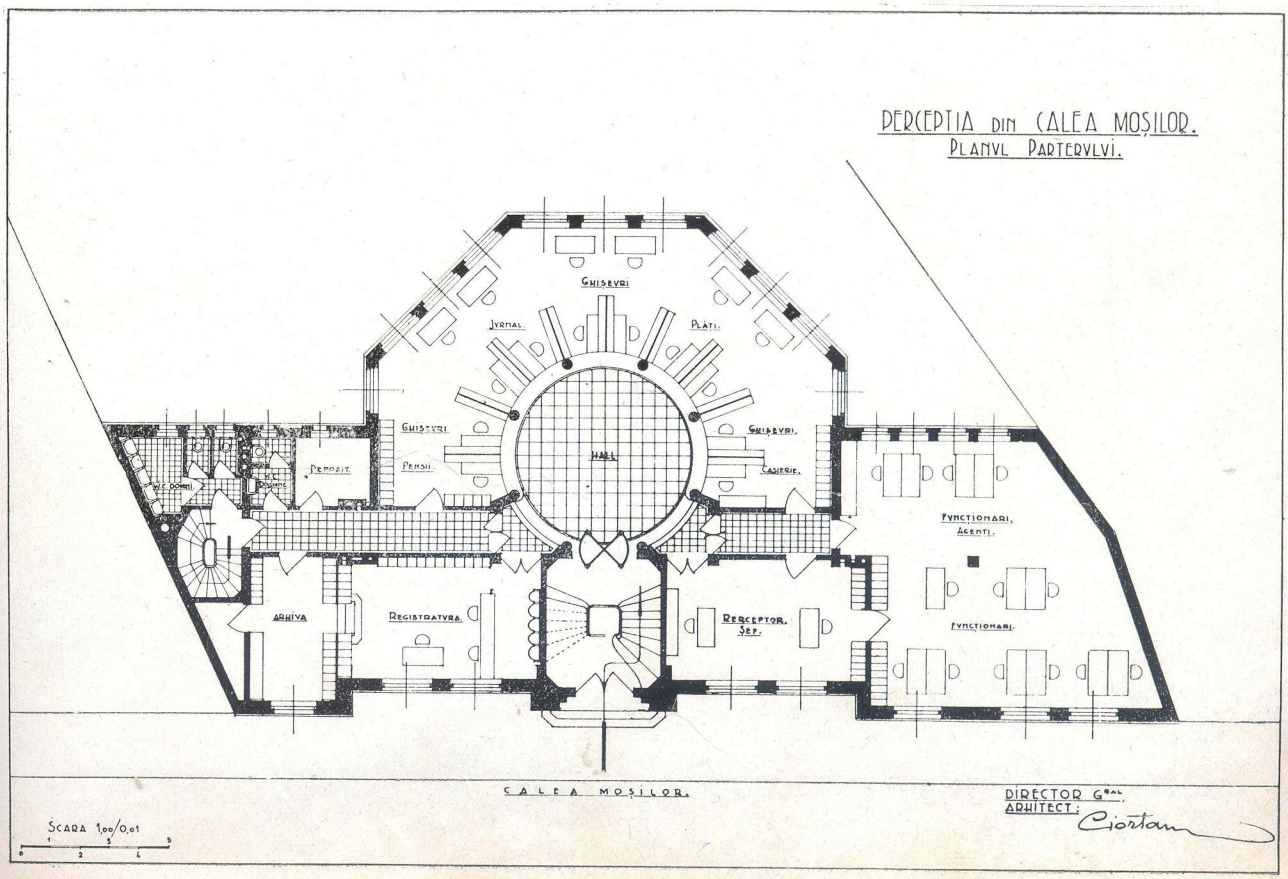

ACADEMIA ... BIBLIOTECA ...

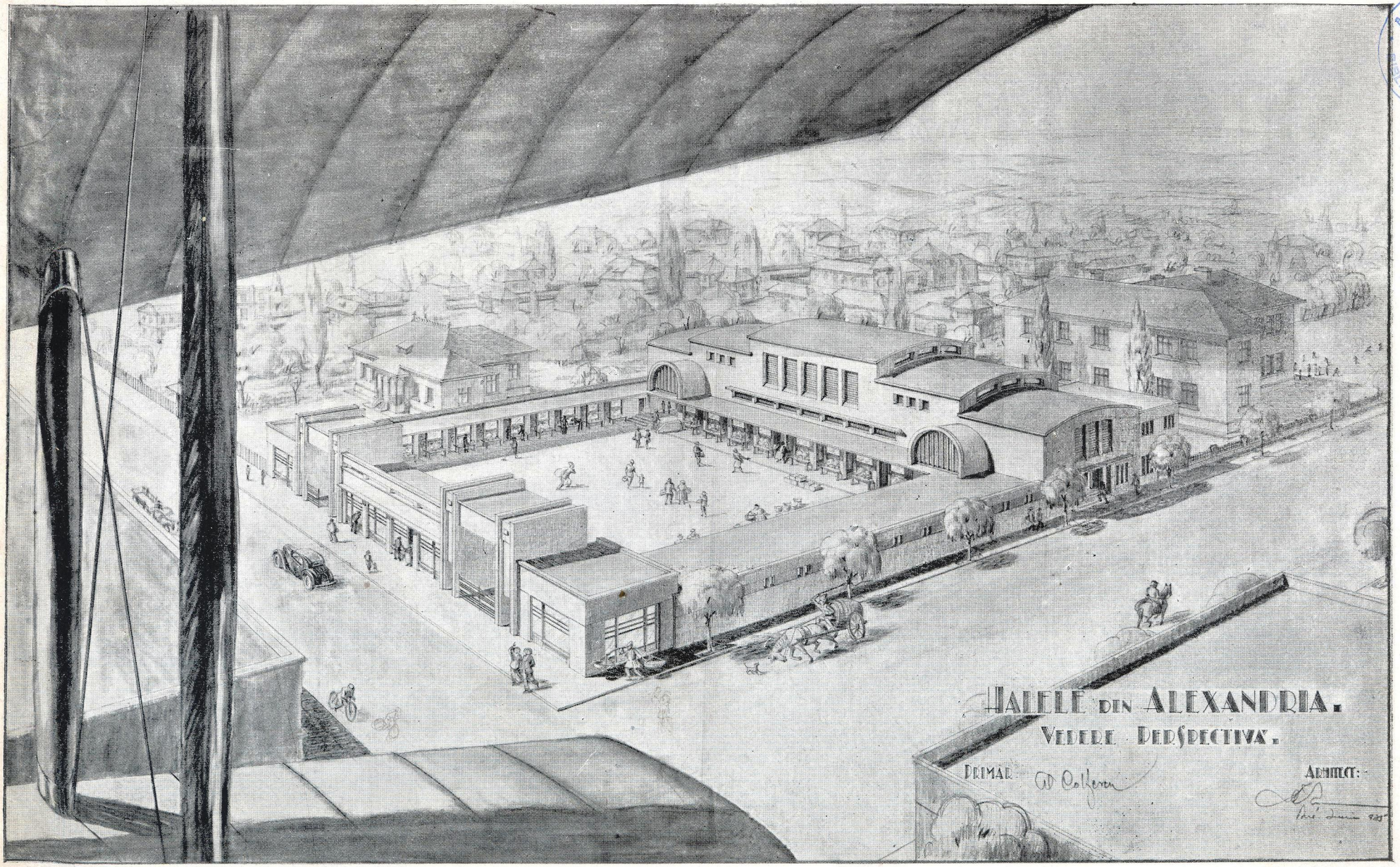

Halele din Alexandria — Vedere perspectivă — Arhitect **Ioan C. Roşu**

ACADEMIA DE ARHITECTURA BIBLIOTECA

Academia de Inalte Studii Agronomice — Cluj

Arhitecți **Fl. Stănculescu** și **I. Bănică**

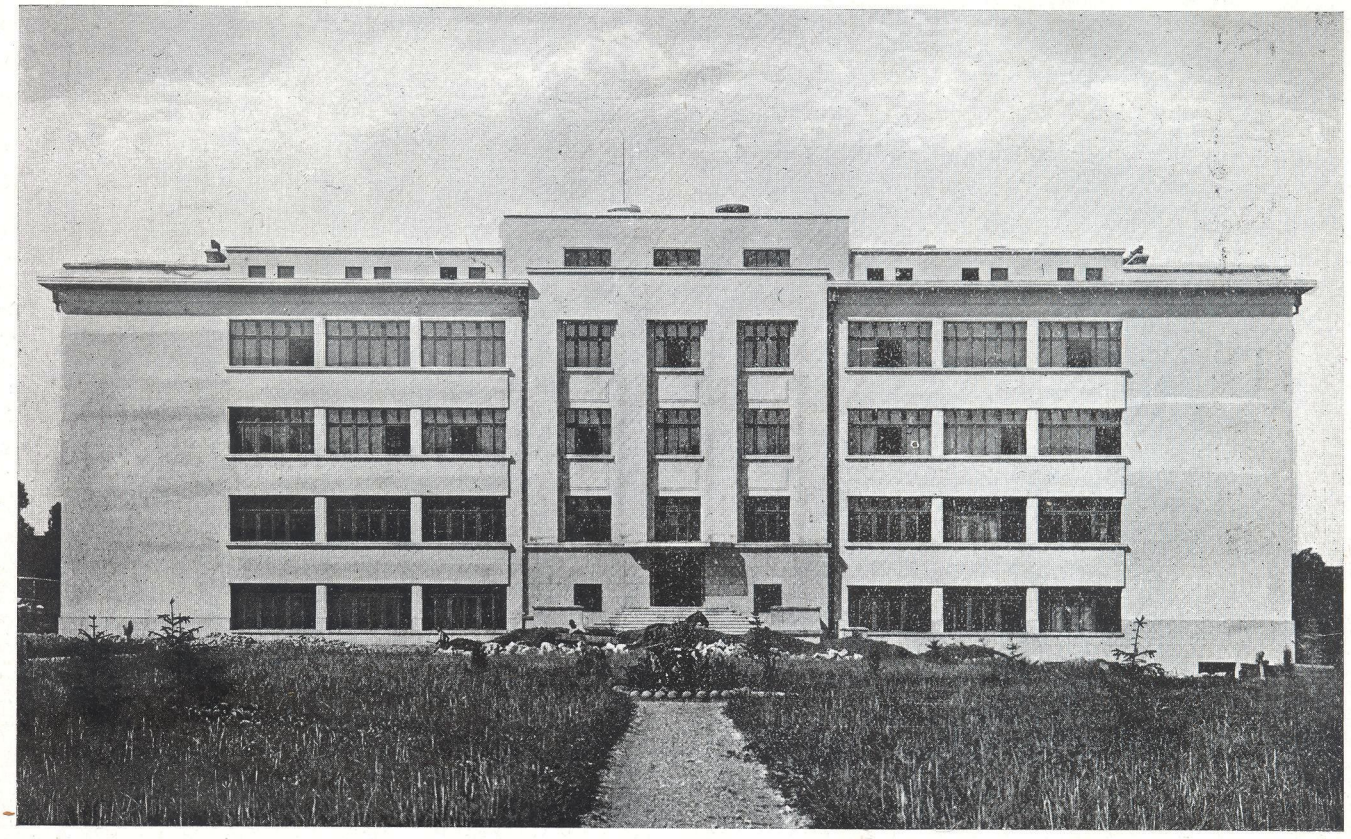

Vedere principală

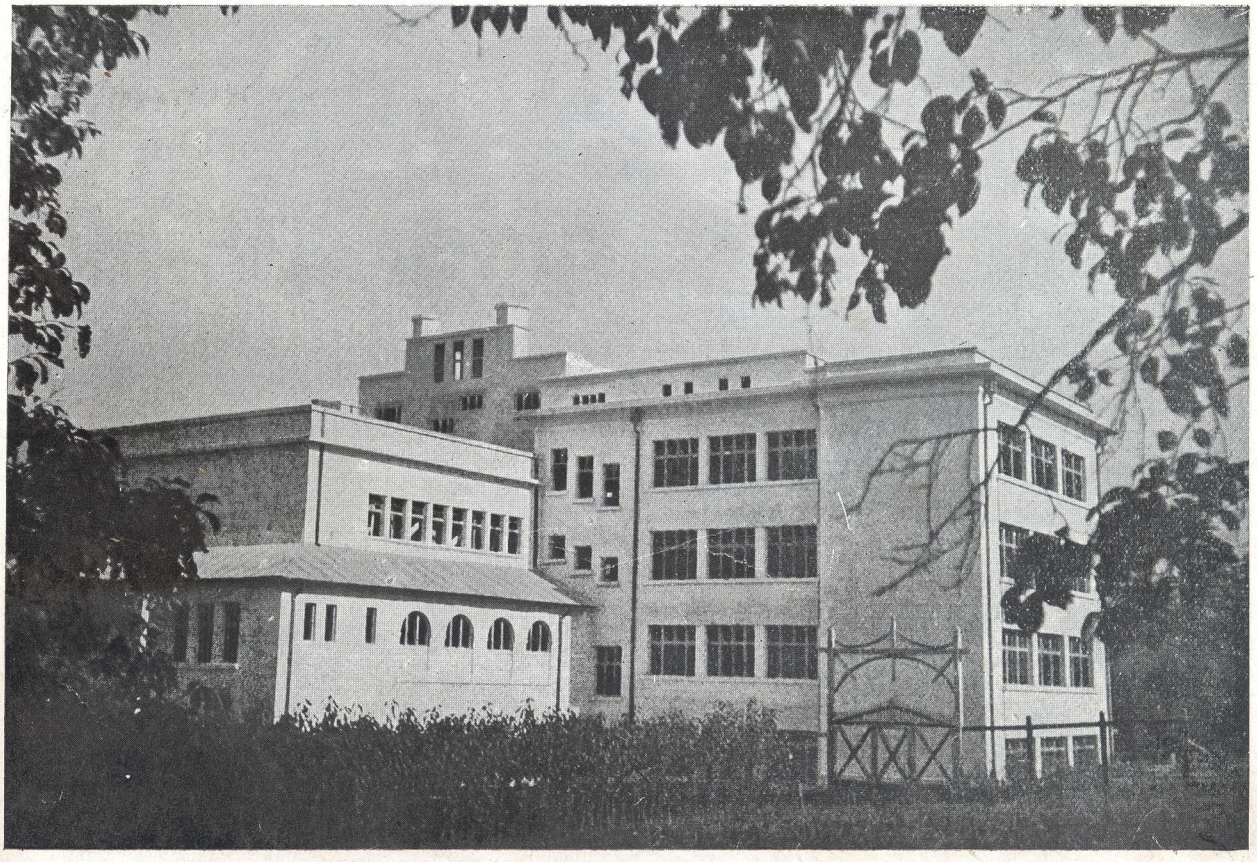

Vedere din spate

35

9

ACADEMIA DE ARHITECTURA BIBLIOTECA

LABORATORIILE

ACADEMIEI · DE · ÎNALTE · STUDII · AGRONOMICE ·

CLUJ

PLANUL · ETAJULUI

- 1:100 -

ARH · SEF : Fl. Stănculescu ARH : I. Bănică

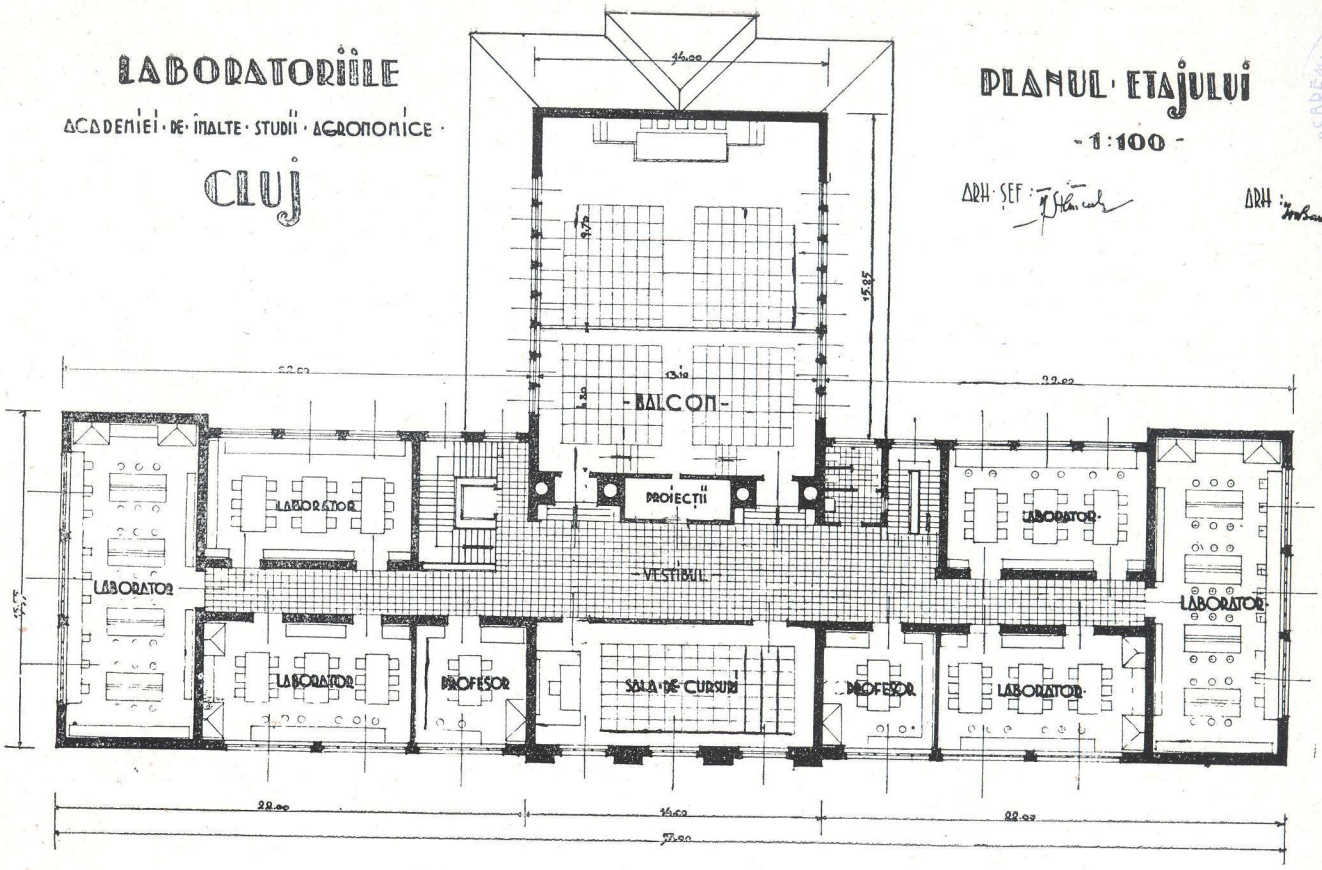

LABORATORIILE

ACADEMIEI · DE · ÎNALTE · STUDII AGRONOMICE ·

CLUJ ·

PLANUL · PARTERULUI ·

1:100 ·

ARH · SEF : Fl. Stănculescu · ARH : I. Bănică

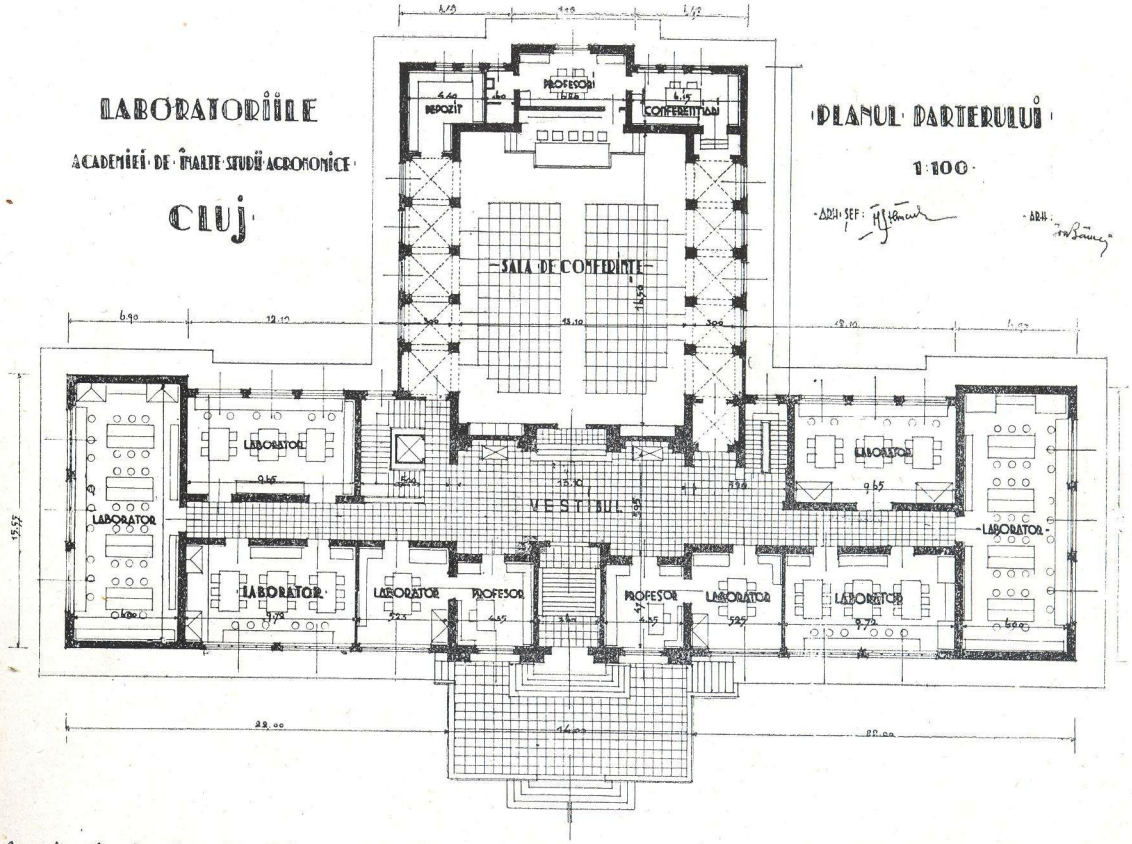

Academia de Inalte Studii Agronomice — Cluj

Arhitecți **Fl. Stănculescu**
I. Bănică

310

10

ACADEMIA DE ARHITECTURA - BIBLIOTECA

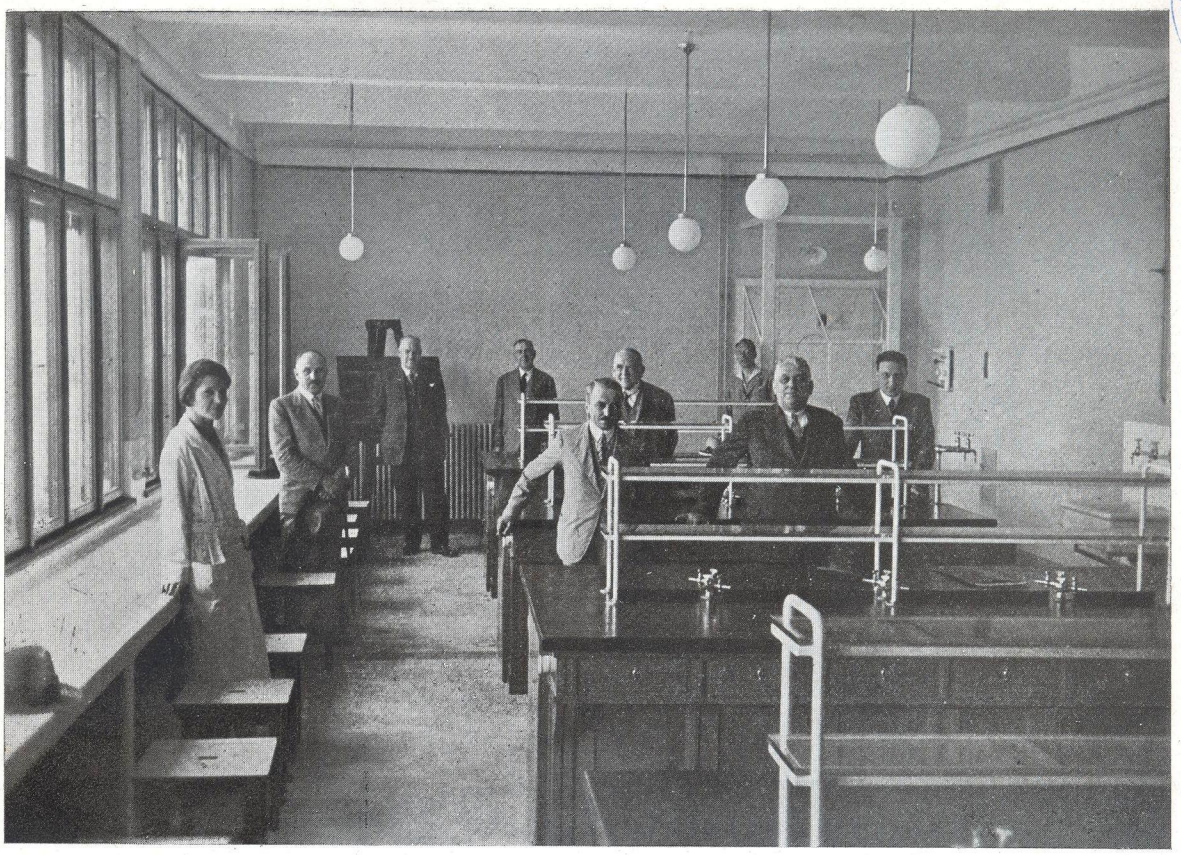

39

Academia de Inalte Studii Agronomice — Cluj Interior de laborator

Vechiul local al Academiei de Agricultură din Cluj era insuficient şi aproape impropriu pentru învăţământ. Trebuia un local cu laboratoare pentru catedrele ştiinţifice şi săli de cursuri încăpătoare, precum şi un amfiteatru pentru expuneri în mare. Rectorul Academiei d. Dr. Mihail Şerban a întocmit programul necesităţilor care a fost plănuit şi executat prin Secţia de Geniu Rural a Ministerului Agriculturii şi Domeniilor.

Proectul este simplu şi clar: amfiteatru, laboratoare şi săli de curs. Amfiteatrul şi sălile de curs sunt centrale, iar la dreapta şi stânga pe fiecare etaj câte o catedră cu laboratoarele necesare.

Construcţia cuprinde subsol, parter şi două etaje.

Are înfăţişarea corectă de local ştiinţific, cu ferestre mari şi fără încărcare de ornamente.

O deosebită atenţie s'a dat instalaţiilor fiind realizate în cele mai moderne concepţii.

În afară de instalaţiile curente de încălzire centrală, canalizare şi apă, — localul este prevăzut cu instalaţie specială de apă la mesele laboratoarelor, cu gaz şi curent electric de lumină şi forţă. Scurgerile dela mesele laboratoarelor, se face sub parchet prin conducte de bazalt, vizitabile.

Nişe de laborator cu estracţia artificială a aerului.

Instalaţiile sunt concentrate în 2 puncte pe fiecare etaj, la un tablou ce deserveşte o catedră.

Construcţia este executată în planşeu de beton armat şi zidărie de cărămidă. Pardoseli de gresie pe culoare şi parchet în încăperi.

Construcţia a fost executată de antrepriza „Arhitectura" din Arad (E. Spany şi Arhitect Sömërkeny), iar instalaţiile de Firma „Caloria" din Cluj (Ing. Pintea) în anii 1929-1933.

Arhitect **Florea Stănculescu**

37

11

ACADEMIA DE ARHITECTURA - BIBLIOTECA

Casa I. Tabacu
Str. Ghenadie Petrescu 118

Arhitect **Victor Asquini**

38

ACADEMIA DE ARHITECTURA · BIBLIOTECA

12

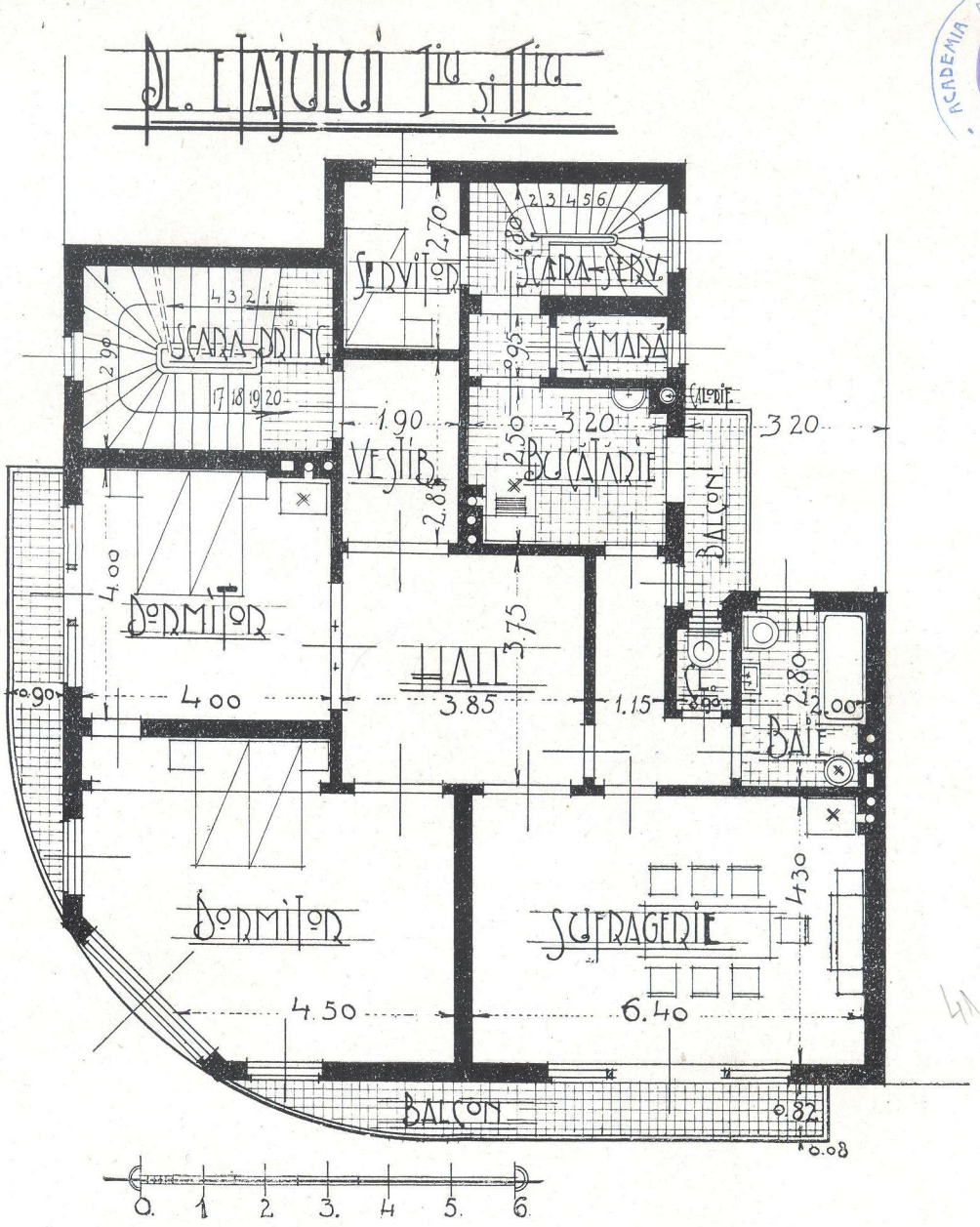

Construcția I. Tabacu — Str. Ghenadie Petrescu 183

Planșeele au fost izolate contra sgomotului din etajul superior prin plăci de plută „Asko", de 3 cm. gros. Plăcile de plută au fost așezate în plin, pe toată suprafața unei încăperi, sub duşumeaua oarbă sau mozaic: placa de plută a fost așezată pe planșeu, aplicând mai întâiu un strat de 2—3 cm. gros. de nisip.

Scara principală ce urcă până la etajul II e din beton armat, cu un mozaic special în imitație de granitlustru. Balustrada scării, de 6 cm. gros. tot mozaic granit, cu o bară cromată drept mână curentă.

La balcoane s'a aplicat, înainte de a executa mozaicul, un strat de mortar de ciment nivelator de 2-3 cm. gros. ce conținea „Aquabar"; (un kg. „Aquabar" la 10 m. p. suprafață, pentru etanșarea massei).

Terasa-acoperiș, ce se găsește peste casa scării principale, a fost izolată cu „Dursitekt" de 3 mm. gros.; un material german, din Köln, excelent pentru izolarea teraselor de suprafețe cât de mari, cât de expuse.

Pe planșeul de beton ce formează podeaua podului, cât și sub izolația idrofugă a „Dursitektului", s'au așezat plăci de plută „Asko", impregnată, de 3 cm. gros., cu scopul de a menține căldura din interioarele de sub acele planșee și a nu permite asudarea plafoanelor iarna.

Pereții interiori subțiri, separatori, din anumite piese de serviciu, sunt din cărămidă găurită de 6 cm. gros. cu uluc și lambă, fabricațiunea Bohn Jimbolia. Acești pereți, de chiar numai 6 cm. gros. dau rezultate bune: foarte rezistenți, grație nutului ce prinde o cărămidă de cealaltă; izolează întrucâtva sgomotul, cărămizile fiind cu găuri; uşoare, formând greutatea peretelui de 110 kg. m² gata tencuit.

Pereții exteriori dela bowindow, spre a nu întrebuința cărămida găurită, fiind scumpă, s'a întrebuințat zid format din 2 pereți din cărămidă pe muchie cu șanț de aer la mijloc.

Acoperișul ținut cât mai puțin vizibil dela stradă printr'o înclinație mică (20 cm. la m.), întrebuințând în schimb însă tablă bună galvanizată de 45 kg. maja, tabla lucrată cu încheeturi duble.

Fațadele sunt colorate în două tonuri. Câmpurile mari în bej, prin introducerea de vopsea (cromat de bariu) în stratul fin de tencuială (în tinciu 80 gr. vopsea la m² tencuială), iar profilațiunile sunt colorate mai deschis prin praf de piatră galbenă demi-fin măcinat. Tinciul, pe câmpurile mari de fațade, a fost aplicat granulos cu mașina de stropit mortar. Soclurile sunt în piatră artificială — și acelea colorate în concordanță cu fațadele (un gălbui-pământiu) — granulație mare și verniculate.

Camera servitorilor este ținută în afară de apartamentul propriu zis al etajului, spre a lua acestora, la nevoe, orice acces în apartament. Closetele de servitute, se găsesc în schimb la ambele extreme ale scării de serviciu.

Caloriferul e cu apă caldă, având ca, combustibil, păcura, injector, semi-automat.

CONSTRUCȚIA EL. ROSSI. Aceleași materiale mai de seamă; n'are calorifer.

Arhitect **Victor Asquini**

39

13

ACADEMIA DE ARHITECTURA BIBLIOTECA

Casa El. Rossi
Str. Ghenadie Petrescu, 207

Arhitect **Victor Asquini**

42

51

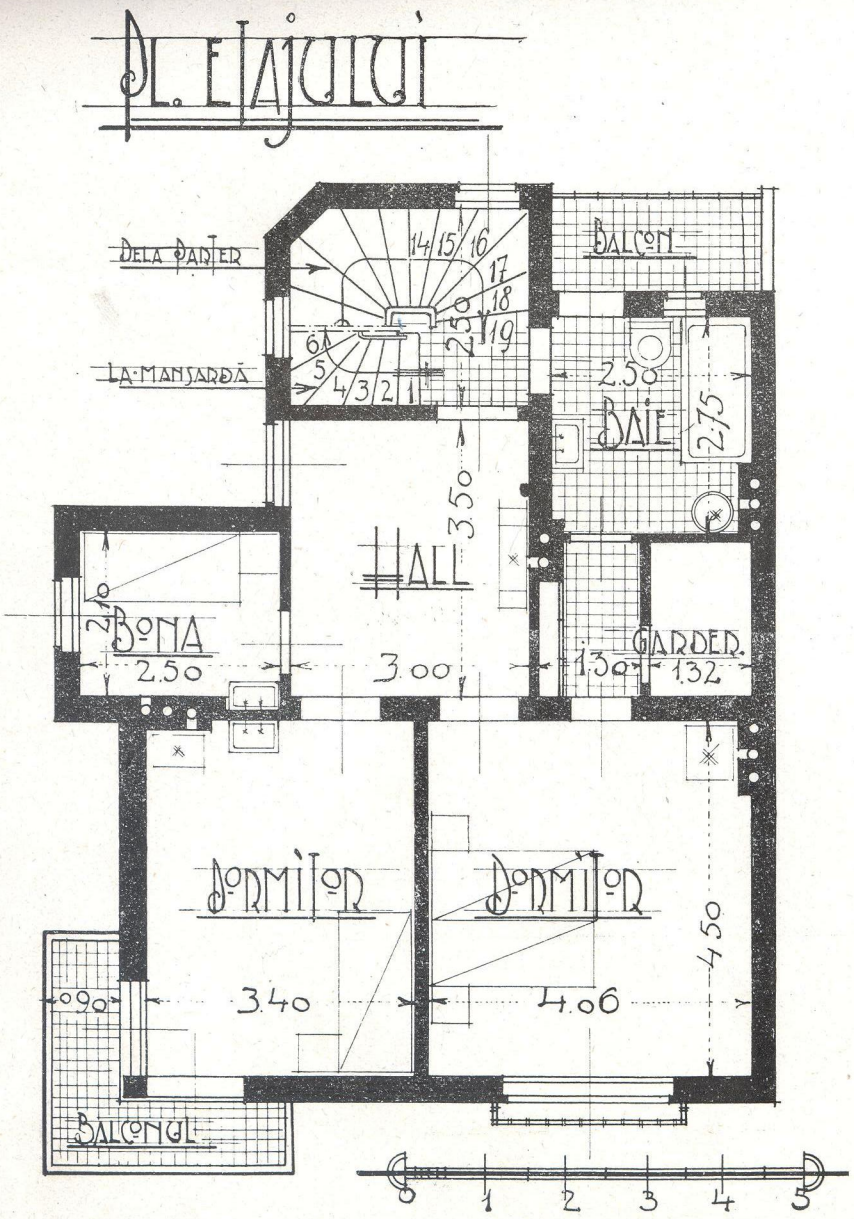

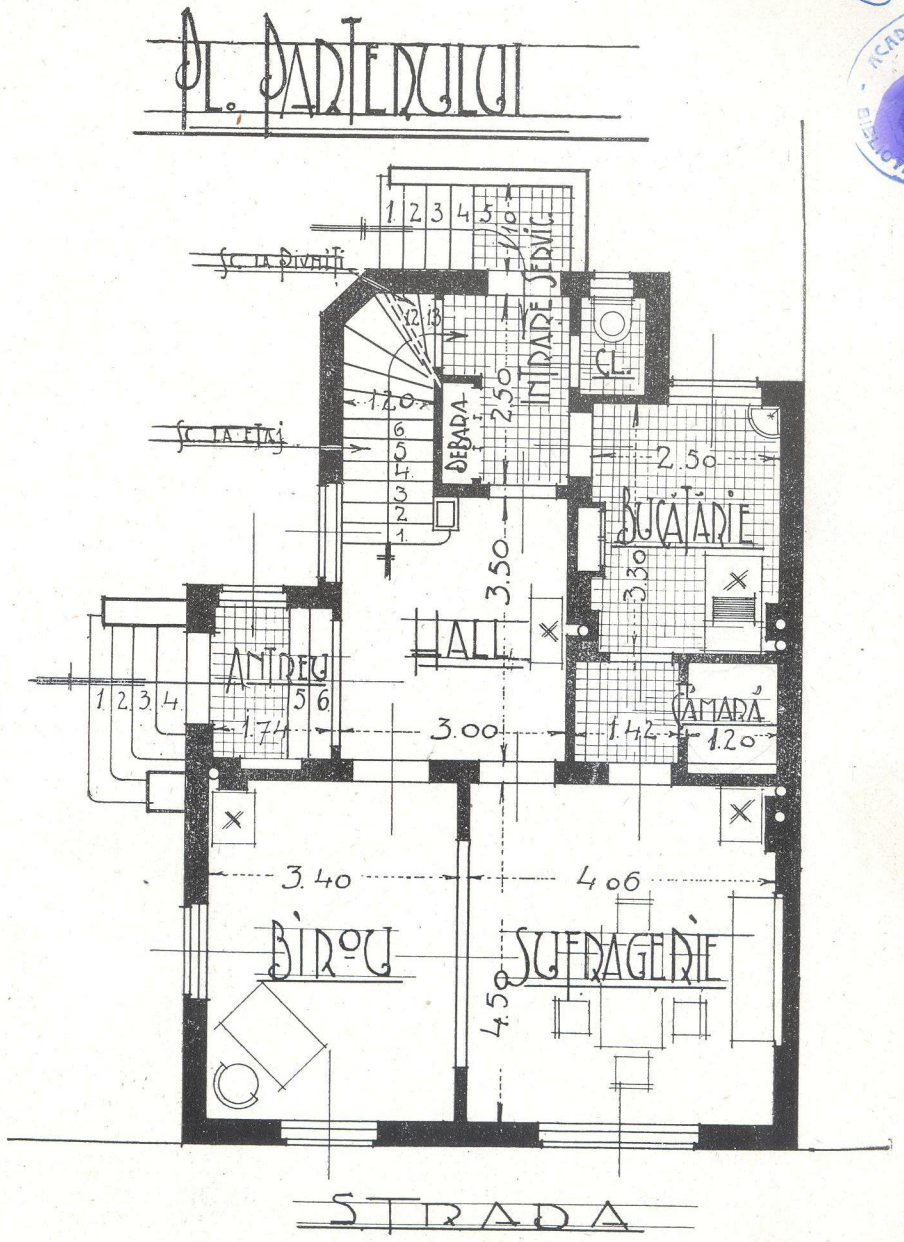

Construcția El. Rossi — Str. Ghenadie Petrescu, 207

Arhitect **Victor Asquini**

ACADEMIA DE ARHITECTURA - BIBLIOTECA -

ACADEMIA DE ARHITECTURA
BIBLIOTECA

Prop. D-lui I. Şerbănescu — Parcul Principesa Elena — Arhitect **Petre N. Boico**

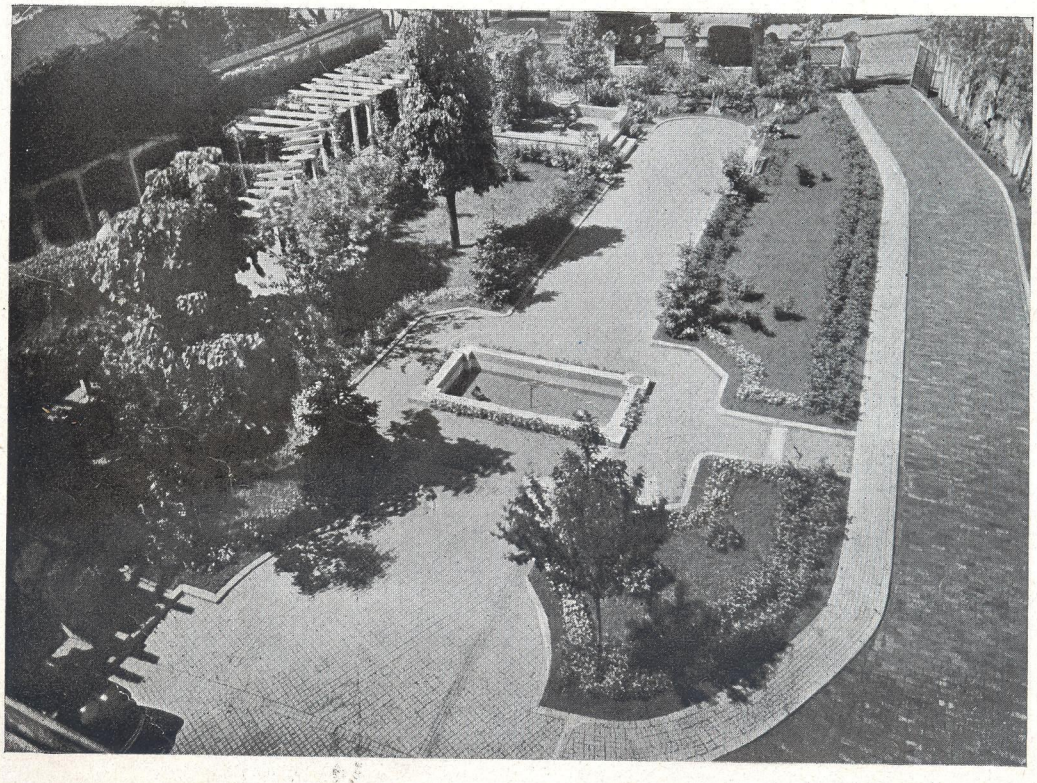

Grădina D-lui Mihail Manoilescu — Arhitect **Al. Zamphiropol**